

6

Utgifter

6 Utgifter

6.1 Utgiftsprognos 2003

Enligt 36 § lagen (1996:1059) om statsbudgeten skall regeringen under löpande budgetår vid minst två tillfällen redovisa prognoser över utfallet av statens inkomster och utgifter samt statens lånebehov. Väsentliga skillnader mellan anvisade medel på statsbudgeten och beräknat utfall skall förklaras.

I denna proposition redovisas den första prognosen för 2003. I avsnitt 6.1.1 redovisas prognosen för de takbegränsade utgifterna, medan beräkningarna av inkomsterna och statsbudgetens saldo redovisas i kapitel 5 respektive avsnitt 4.4.5.

Tabell 6.1 Statsbudgetens utgifter 2003

Miljarder kronor

	Urspr. stats- budget ¹	Prognos	Differens urspr. statsbudget
Utgifter exkl. statsskuldsräntor ²	662,1	664,5	2,4
Statsskuldsräntor	54,5	42,1	-12,4
Summa utgifter	716,6	706,6	-9,9

Anm: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002, dvs. exklusive riksdagens beslut enligt prop. 2002/03:46 Folkomröstning om införande av euron samt förslag till tilläggsbudget i denna proposition.

² Inklusive posten Minskning av anslagsbehållningar.

I budgetpropositionen för 2003 beräknades statsbudgetens utgifter till 716,1 miljarder kronor. Riksdagen beslutade därefter att omfattningen av en i propositionen redovisad skatteväxling skulle utökas från 2,6 till 3,0 miljarder kronor. Den utökade skatteväxlingen innebär att kommunerna kompenseras för det skattebortfall som uppkommer till följd av en tillkommande grundavdragshöjning genom att det generella statsbidraget till kommuner höjs

med 0,5 miljarder kronor. Statsbudgetens utgifter för budgetåret 2003 fastställdes därmed till 716,6 miljarder kronor. I den aktuella prognosen beräknas utgifterna till 706,6 miljarder kronor. Utgifterna för statsskuldsräntor har reviderats ned med 12,4 miljarder kronor. Nedrevideringen beror främst på emissioner i obligationslån till överkurs. Överkurser definieras som skillnaden mellan marknadspriset och det nominella värdet. Överkurser redovisas som en ränteintäkt, vilket innebär att utgifterna på anslaget minskar (se avsnitt 6.3 Utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor m.m.). Den del av förändringen som hänförs till utgifter exklusive statsskuldsräntor förklaras i avsnitt 6.1.1.

6.1.1 Takbegränsade utgifter 2003

Utgiftstaket för staten omfattar utgiftsområdena 1–25 samt 27. Däremot ingår inte utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor m.m. Till de takbegränsade utgifterna räknas även utgifterna för Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten. I budgeten ingår slutligen posten Minskning av anslagsbehållningar. Skillnaden mellan utgiftstaket för staten och de takbegränsade utgifterna utgörs av budgeteringsmarginalen.

Utgiftstaket för staten är ett centralt budgetpolitiskt åtagande för regeringen och riksdagen. Om det finns risk för att utgiftstaket kommer att överskridas skall regeringen, enligt 42 § lagen (1996:1059) om statsbudgeten, vidta sådana åtgärder som den har befogenheter till eller föreslå riksdagen nödvändiga åtgärder.

Regeringens bedömning är att utgiftstaket för 2003 riskerar att överskridas om inga åtgärder

vidtas. Regeringen föreslår därför att ett antal besparingar och andra utgiftsbegränsande åtgärder genomförs (se avsnitt 4.3). En väsentlig del av förslagen utgörs av de åtgärder som föreslås för att hejda utvecklingen med allt högre utgifter för sjukskrivningar. Därtill skjuts vissa tidigare aviserade reformer upp till den senare delen av mandatperioden. Vidare avser regeringen införa begränsningsbelopp för vissa anslag. Den utgiftsprognos som här redovisas inkluderar effekterna av de föreslagna åtgärderna.

Regeringen följer noggrant utgiftsutvecklingen genom månatlig uppföljning och regelbundna prognoser för att i tid kunna vidta ytterligare åtgärder om utgiftstaket bedöms vara hotat.

De takbegränsade utgifterna beräknades i budgetpropositionen för 2003 till 817,6 miljarder kronor. Budgeteringsmarginalen uppgick därmed till 0,4 miljarder kronor. Till följd av riksdagens beslut om utökad skatteväxling och därmed sammanhängande tekniska justering av utgiftstaket ökade budgeteringsmarginalen till 0,9 miljarder kronor. Den utökade skatteväxlingen innebär att kommunerna kompenseras för det skattebortfall som uppkommer till följd av en tillkommande grundavdragshöjning genom att det generella statsbidraget till kommuner höjs med 0,5 miljarder kronor. Eftersom kommunsektorns totala inkomster och den offentliga sektorns konsoliderade utgifter därmed blir oförändrade, gjordes en beräkningsteknisk justering av utgiftstaket med 1 miljard kronor.

Enligt Statistiska centralbyråns definitiva beräkningar blir utjämningsbidraget till kommuner och landsting drygt 2,5 miljarder kronor högre än beräkningen i budgetpropositionen för 2003, vilket motiverar en beräkningsteknisk justering av utgiftstaket. Regeringen föreslår därför i denna proposition att utgiftstaket höjs med 3 miljarder kronor till följd av den högre omslutningen i utjämningsystemet (se avsnitt 4.1).

I den aktuella beräkningen bedöms de takbegränsade utgifterna uppgå till 821,6 miljarder kronor. Det innebär att budgeteringsmarginalen beräknas uppgå till 0,4 miljarder kronor.

Jämfört med 2002 ökar de takbegränsade utgifterna med 10 miljarder kronor. Om hänsyn tas till tekniska förändringar som motiverat justeringar av utgiftstaket, ökar dock de underliggande utgifterna med 30 miljarder kronor mellan 2002 och 2003, vilket motsvarar en realökning på 1,4 procent. I relation till BNP beräknas de takbegränsade utgifterna uppgå till knappt 34 procent.

Tabell 6.2 Takbegränsade utgifter 2003

Miljarder kronor

	Urspr. statsbudget ¹	Prognos	Differens urspr. statsbudget ¹
Utgifter exkl. statsskulsräntor	662,1 ²	664,5	2,4
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	156,0	157,1	1,1
Takbegränsade utgifter	818,1	821,6	3,5
Budgeteringsmarginal	0,9	0,4	-0,5
Utgiftstak för staten	819,0	822,0	3,0

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002, dvs. exklusive riksdagens beslut enligt prop. 2002/03:46 Folkomröstning om införande av euron samt förslag till tilläggsbudget i denna proposition.

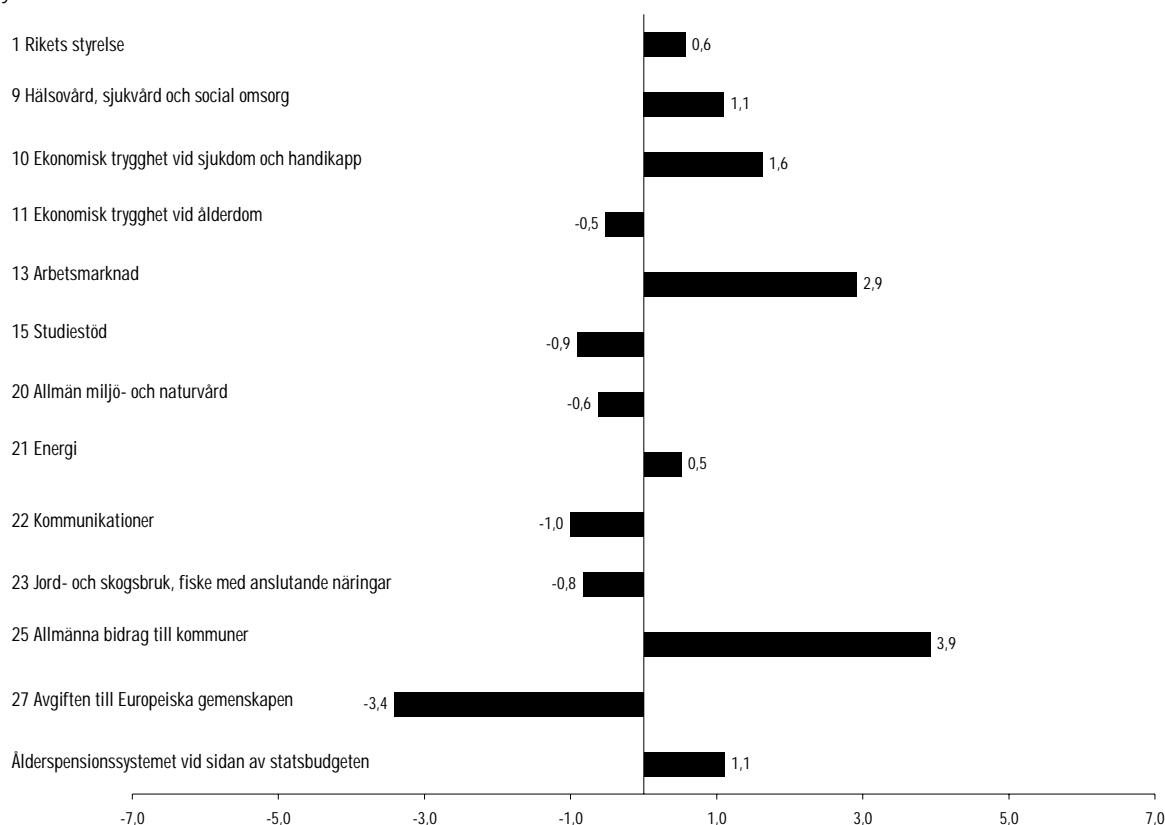
² Inklusivt posten Minskning av anslagsbehållningar på 0,4 miljarder kronor.

I tabell 6.3 redovisas anvisade medel på ursprunglig statsbudget, tilläggsbudget till följd av proposition 2002/03:46 Folkomröstning om införande av euron samt förslag i denna proposition och de prognostiserade utgifterna för respektive utgiftsområde samt Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten. För vissa utgiftsområden avviker utgiftsprognoserna kraftigt i förhållande till den av riksdagen ursprungligt fastställda statsbudgeten. Nedan beskrivs de största skillnaderna jämfört med den ursprungliga statsbudgeten för 2003²⁰.

²⁰Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002.

Diagram 6.1 Utgiftsprognos 2003 jämfört med statsbudgeten för 2003¹

Miljarder kronor

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002, dvs. exklusive riksdagens beslut enligt prop. 2002/03:46 Folkomröstning om införande av euron samt förslag till tilläggsbudget i denna proposition. Prognosen för Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten jämförs med budgetpropositionen för 2003.

Utgiftsområde 1 Rikets styrelse

Utgifterna beräknas bli högre än i den ursprungligt fastställda statsbudgeten till följd av att riksdagen har anvisat 0,3 miljarder kronor för folkomröstningen om införande av euron (prop. 2002/03:46).

Prognoserna är också högre än i statsbudgeten för såväl Regeringskansliets som riksdagens anslag eftersom anslagsbehållningar förväntas utnyttjas.

Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Utgifterna för anslaget 13:1 *Sjukvårdsförmåner m.m.* beräknas bli 0,8 miljarder kronor högre än i statsbudgeten, främst till följd av ökade utgifter för högkostnadsskyddet för tandvård för äldre som infördes den 1 juli 2002. Detta innebär att anslaget föreslås tillföras medel på tilläggsbudget i denna proposition (se avsnitt 7.2.8) samt att anslagsbehållningar förväntas utnyttjas.

En ökning av både antalet assistansberättigade och antalet assistanstimmar per person innebär att utgifterna för anslaget 16:8 *Kostnader för statlig assistansersättning* beräknas bli 0,4 miljarder kronor högre än i statsbudgeten.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Utgifterna för anslaget 19:2 *Aktivitets- och sjukersättningar* beräknas bli 3 miljarder kronor högre än i statsbudgeten eftersom antalet personer som beviljas aktivitets- och sjukersättning i år bedöms bli ca 5 procent fler än i budgetpropositionen för 2003.

Utgifterna för anslaget 19:1 *Sjukpenning och rehabilitering m.m.* beräknas bli ca 2,5 miljarder kronor lägre än i statsbudgeten till följd av förslag till besparingar på tilläggsbudget i denna proposition (se avsnitt 4.3 och 7.2.9). Antalet sjukpenningdagar beräknas bli ca 1 procent högre 2003 än vad som antogs i budgetpropositionen för 2003. Rensat för

effekten av den i denna proposition föreslagna förlängningen av sjuklöneperioden från 14 till 21 dagar uppgår upprevideringen av prognosen för antalet sjukdagar till ca 3 procent. Upprevideringen av utgifterna till följd av denna volymökning uppgår till drygt 1 miljard kronor.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Utgifterna för anslaget 20:1 *Ålderspensioner* beräknas bli 0,6 miljarder kronor lägre än i statsbudgeten. Allt fler pensionärer blir berättigade till inkomstgrundad ålderspension, vilket leder till lägre utgifter för garantipension.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Utgifterna för anslaget 21:2 *Föräldraförsäkring* beräknas bli 0,5 miljarder kronor lägre än i statsbudgeten till följd av senarelagd höjning av inkomsttaket och borttagande av kontaktdagar i föräldraförsäkringen (se avsnitt 4.3 och 7.2.11).

Utgiftsområde 13 Arbetsmarknad

Utgifterna för anslaget 22:2 *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd* beräknas bli 2,7 miljarder kronor högre än i statsbudgeten till följd av högre arbetslöshet. Den öppna arbetslösheten har reviderats upp med 0,7 procentenheter jämfört med bedömningen i budgetpropositionen för 2003.

Utgifterna för anslaget 22:6 *Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000–2006* beräknas bli 0,6 miljarder kronor högre än vad som anvisades i statsbudgeten till följd av att anslagsbehållningar förväntas utnyttjas. Anslags-sparandet, som vid ingången av 2002 uppgick till 1,5 miljarder kronor, avspeglar en fördröjning av starten av strukturfondsprogrammen.

Vidare beräknas utgifterna för anslaget 22:4 *Särskilda insatser för arbetshandikappade* bli lägre än i statsbudgeten till följd av förslaget på tilläggsbudget i denna proposition. Stödet till skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare (OSA) ändras den 1 juli 2003 från ett kontantbidrag till en kreditering på skattekontot för arbetsgivare som anställer arbetshandikappade (se avsnitt 4.3 och 7.2.12).

Utgiftsområde 15 Studiestöd

Utgifterna för anslaget 25:2 *Studiemedel m.m.* beräknas bli 0,5 miljarder kronor lägre än i statsbudgeten till följd av lägre studerande-

volym, främst inom den gymnasiala vuxenutbildningen.

Prognosen för anslaget 25:4 *Rekryteringsbidrag* är 0,4 miljarder kronor lägre än i statsbudgeten. Rekryteringsbidraget är en ny stödform sedan årsskiftet och utgifterna för anslaget beräknas bli lägre än i statsbudgeten på grund av en lägre utnyttjandegrad under första verksamhetsåret.

Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Utgifterna för anslaget 34:4 *Sanering och återställning av förorenade områden* beräknas bli lägre än i statsbudgeten till följd av förslag till tilläggsbudget i denna proposition (se avsnitt 7.2.17).

I statsbudgeten anvisades 0,3 miljarder kronor på anslaget 34:14 *Stöd till klimatinvesteringar*. Inga utbetalningar väntas ske i år. Anslaget disponeras för bidrag till kommuner för stöd till klimatinvesteringsprogram i syfte att minska klimatpåverkande utsläpp. Regeringen inväntar godkännande utifrån EG:s statsstödsregler. Därför har stöd ännu inte kunnat beviljas.

Regeringen har för avsikt att besluta om utgiftsbegränsningar 2003 för såväl anslaget 34:4 *Sanering och återställning av förorenade områden* som 34:14 *Stöd till klimatinvesteringar* (se avsnitt 4.3).

Utgiftsområde 21 Energi

Utgifterna beräknas bli 0,5 miljarder kronor högre än anvisade medel i statsbudgeten. De områden där anslagsbehållningar beräknas utnyttjas är främst anslag för insatser som syftar till att minska elanvändningen, öka investeringar i elproduktion från förnybara energikällor samt för att främja småskalig elproduktion. Dessa åtgärder är delar av det s.k. korta energipolitiska programmet från 1997 som sträcker sig t.o.m. 2002.

Utbetalningstakten på flertalet av dessa anslag har ökat under senare delen av programperioden, främst på grund av tidigare förseningar och projekt med långa ledtider. Övriga åtgärder inom ramen för den energipolitiska överenskommelsen från 1997 handlar i huvudsak om åtgärder som rör forskning och utveckling på energiområdet. Även i denna del finns betydande anslagsbehållningar som förväntas betalas ut under året.

Utgiftsområde 22 Kommunikationer

Utgifterna för kommunikationer beräknas bli lägre än i statsbudgeten, bl.a. till följd av de utgiftsbegränsningar på 0,5 miljarder kronor som aviserades i budgetpropositionen för 2003.

Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

Utgifterna för anslaget 43:6 *Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter* beräknas bli 0,5 miljarder kronor lägre än i statsbudgeten. Medelsbehovet för interventionsåtgärder och exportbidrag för jordbruks- och livsmedelsprodukter beror bl.a. på skördeutfall, marknadspriser och valutakurser och är därmed svåra att beräkna.

Utgifterna för anslaget 44:6 *Återföring av skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel m.m.* beräknas bli lägre än i statsbudgeten till följd av förslag till tilläggsbudget i denna proposition (se avsnitt 4.3 och 7.2.19).

Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

Utgifterna för anslaget 48:3 *Statligt utjämningsbidrag till kommuner och landsting* blir drygt 2,5 miljarder kronor högre än i statsbudgeten. Enligt Statistiska centralbyråns definitiva beräkningar ökar omslutningen i utjämningsystemet. Regeringen föreslår i denna proposition en teknisk justering av utgiftstaket till följd av det högre utjämningsbidraget eftersom det motsvaras av en lika stor höjning av utjämningsavgiften. Statsbudgetens saldo påverkas således inte.

Utgifterna för anslaget 48:2 *Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting* beräknas bli högre än i statsbudgeten till följd av utnyttjande av anslagssparande. Medlen används bl.a. för Kommundelegationens ärenden.

Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen

Utgifterna beräknas bli 3,4 miljarder kronor lägre än i statsbudgeten. Regeringen beslöt i december 2002 att tidigarelägga avgiftsbetalningar från 2003 till 2002. Tidigareläggningen av januariavgiften och halva BNI-avgiften för februari uppgick till 3,2 miljarder kronor. Prognosen har dessutom reviderats ned

till följd av att EG-budgetens överskott 2002 medför en lägre avgift i år. Vidare har Statistiska centralbyrån reviderat upp Sveriges BNI för 1998–2002, vilket innebär att Sverige får betala en retroaktiv avgift för dessa år.

Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten

Utgifterna beräknas bli 1,1 miljarder kronor högre än i budgetpropositionen för 2003, främst till följd av att folkpensioner för personer födda 1937 eller tidigare har följsamhetsindexerats retroaktivt fr.o.m. 2002 (se avsnitt 6.3).

Förändring av anslagsbehållningar

I statsbudgeten för 2003 var den beräknade förbrukningen av anslagsbehållningar inte fördelad per utgiftsområde, utan redovisades under posten Minskning av anslagsbehållningar. Posten Minskning av anslagsbehållningar uppgick till 0,4 miljarder kronor i statsbudgeten för budgetåret 2003. I den aktuella prognosen ingår emellertid förbrukningen av anslagsbehållningar under respektive anslag och utgiftsområde.

Statsbudgetens utfall 2002 visar att anslagsbehållningarna på reservations- och ramanslag uppgick till 31,9 miljarder kronor vid utgången av året. Under 2003 kommer anslagssparandet från 2002 att minska i den mån utgifterna överstiger anvisade medel på statsbudgeten 2003 eller till följd av beslut om indragningar.

Anvisade medel föreslås öka med 0,5 miljarder kronor på tilläggsbudget i denna proposition. Skillnaden mellan totalt anvisade medel och prognos beräknas nu till -2,3 miljarder kronor (exklusive statsskuldräntor), vilket innebär att anslagsbehållningarna beräknas minska till 29,6 miljarder kronor vid årets slut. Kommande indragningar av anslagssparande, bl.a. till följd av den s.k. treprocentsregeln, kan dock komma att innebära att anslagsbehållningarna blir lägre. Treprocentsregeln innebär att myndigheterna normalt inte får disponera anslagssparande överstigande tre procent av föregående års ramanslag.²¹

²¹ För att en myndighet skall få disponera den del av ramanslagssparandet som överstiger tre procent av föregående års tilldelade anslag krävs beslut av regeringen (SFS 1996:1189).

Tabell 6.3 Utgifter 2002 och 2003

Miljarder kronor

Utgiftsområde	2002		2003		Differens prognos- urspr. stats- budget	Differens prognos- totalt anvisat	
	Utfall	Urspr. stats- budget ¹	Tilläggs- budget ²	Totalt anvisat ³			Prognos
1 Rikets styrelse	7,3	7,3	0,3	7,7	7,9	0,6	0,2
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	8,8	9,1	0,0	9,1	9,1	0,0	0,0
3 Skatt, tull och exekution	8,0	8,3	0,0	8,3	8,2	-0,1	-0,1
4 Rättsväsendet	24,1	24,6	0,2	24,8	24,7	0,1	-0,1
5 Internationell samverkan	1,1	1,3		1,3	1,2	0,0	0,0
6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet	44,6	44,7	-0,0	44,7	44,5	-0,2	-0,2
7 Internationellt bistånd	15,7	17,1	-0,1	17,1	17,2	0,0	0,1
8 Invandrare och flyktingar	6,7	7,1	0,2	7,4	7,5	0,3	0,1
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	31,0	33,4	0,6	33,9	34,5	1,1	0,5
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	112,9	119,4	-0,9	118,5	121,0	1,6	2,5
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	33,8	52,5		52,5	52,0	-0,5	-0,5
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	50,2	52,9	-0,5	52,4	52,4	-0,4	0,0
13 Arbetsmarknad	61,0	60,3	-0,6	59,8	63,2	2,9	3,5
14 Arbetsliv	1,1	1,1	0,0	1,2	1,1	0,0	0,0
15 Studiestöd	20,7	21,6	-0,3	21,3	20,7	-0,9	-0,6
16 Utbildning och universitetsforskning	40,9	42,4		42,4	42,1	-0,3	-0,3
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	8,1	8,4	0,0	8,4	8,3	-0,1	-0,1
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	8,7	9,5	-0,1	9,3	9,5	0,0	0,2
19 Regional utjämning och utveckling	3,4	3,6	-0,0	3,6	3,8	0,2	0,2
20 Allmän miljö- och naturvård	2,9	3,4	-0,2	3,2	2,7	-0,6	-0,5
21 Energi	2,3	1,7		1,7	2,2	0,5	0,5
22 Kommunikationer	24,4	25,9	-0,5	25,4	24,9	-1,0	-0,5
23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	13,9	10,5	-0,2	10,3	9,6	-0,8	-0,6
24 Näringsliv	3,5	3,5	-0,1	3,4	3,4	-0,1	0,0
25 Allmänna bidrag till kommuner	102,3	68,5	2,5	71,0	72,4	3,9	1,4
26 Statsskuldräntor m.m.	67,3	54,5		54,5	42,1	-12,4	-12,4
27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	20,6	23,7		23,7	20,3	-3,4	-3,4
Minskning av anslagsbehållningar		0,4				-0,4	
Summa utgiftsområden	725,3	716,6	0,5	716,7	706,6	-9,9	-10,1
Summa utgiftsområden exkl. statsskuldräntor	658,0	662,1		662,3	664,5	2,4	2,3
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	153,6	156,0			157,1	1,1	
Takbegränsade utgifter	811,6	818,1			821,6	3,5	
Budgeteringsmarginal	0,4	0,9			0,4	-0,5	
Utgiftstak för staten	812,0	819,0			822,0	3,0	

Anm: Beloppen är avrundade och summerar därför inte alltid.

¹ Statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002.² Riksdagens beslut enligt prop. 2002/03:46 Folkomröstning om införande av euron samt förslag till tilläggsbudget i denna proposition.³ Anvisat på statsbudget (inklusive prop. 2002/03:46 Folkomröstning om införande av euron) och förslag till tilläggsbudget i denna proposition.

6.2 Bedömning av preliminära ramar för 2004 samt konsekvensberäkning av utgifternas fördelning på utgiftsområden 2005–2006

Regeringen presenterade i budgetpropositionen för 2003 en preliminär fördelning av utgifter på utgiftsområden för 2004. I tabell 6.4 presenteras en reviderad bedömning av de preliminära ramarna för 2004, inklusive skillnader i förhållande till de preliminära ramarna i budgetpropositionen för 2003, samt en konsekvensberäkning av utgifterna per utgiftsområde för åren 2005 och 2006.

Beräkningarna är baserade på nu kända förutläggningar vad avser den ekonomiska utvecklingen.

I beräkningen av utgifterna per utgiftsområde har förändrade makroekonomiska förutsättningar, förändrade volymantaganden inom vissa transfereringssystem och förändrad pris- och löneomräkning påverkat utgifterna jämfört med utgiftsramarna i budgetpropositionen.

I bedömningen av de preliminära utgiftsramarna för 2004 ingår utgiftseffekten av beslutade och nu föreslagna besparingar och reformer (se avsnitt 4.3). Beräkningen av utgifterna per utgiftsområde beaktar även den beräknade effekten på sjukskrivningsvolymerna av förslagen i propositionen Förändringar inom sjukförsäkringen för ökad hälsa i arbetslivet (prop. 2002/03:89) som regeringen lämnade till riksdagen i mars. I propositionen föreslås ett antal åtgärder som avses få utgiftsbegränsande

effekter inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp.

Konsekvensberäkningen av utgifterna per utgiftsområde för 2005 och 2006 utgår från ett rent beräkningstekniskt antagande om att politiken och regelsystemen är oförändrade efter 2004. Undantag görs för den vårdatsatsning som följer av försvarsomställningen och som beräkningstekniskt antas kvarstå efter 2004. Den tidigare aviserade satsningen på personalförstärkning till skolan med tillskott med 1 miljard kronor per år antas också fortgå i enlighet med vad regeringen tidigare aviserat.

Den beräkningsteknik som används innebär att andra kommande satsningar med ikraftträdande efter 2004 inte har beaktats i kalkylerna. Detta gäller bl.a. de tidigare aviserade reformer som nu föreslås senareläggas och de satsningar som Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har träffat överenskommelse om i programmet Hundratjugoen punkter för ett tryggare, rättvisare och grönare Sverige. Eventuellt tillkommande finansiering av dessa eller andra satsningar har inte heller beaktats i kalkylerna.

Förbrukning av anslagsbehållningar för förvaltnings- och investeringsanslag redovisas inte på respektive utgiftsområde i tabell 6.4 utan ingår i beräkningsposten Minskning av anslagsbehållningar.

I budgetpropositionen för 2004 kan utgifterna per utgiftsområde komma att justeras på grund av att exempelvis pris- och lönekänsliga anslag ändras till följd av nya bedömningar om den ekonomiska utvecklingen.

Tabell 6.4 Bedömning av preliminära ramar 2004 samt konsekvensberäkning av utgifterna per utgiftsområde 2005–2006

Miljoner kronor

Utgiftsområde	2004	2005	2006	Differenser mot
				BP2003 2004
1 Rikets styrelse	7 874	7 843	8 243	174
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	9 748	10 095	10 067	-37
3 Skatt, tull och exekution	8 551	8 771	8 947	80
4 Rättsväsendet	25 824	26 214	26 807	274
5 Internationell samverkan	1 285	1 282	1 287	2
6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet	44 447	45 598	46 591	-378
7 Internationellt bistånd	19 936	20 920	21 933	390
8 Invandrare och flyktingar	7 041	7 220	7 236	10
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	37 286	38 481	39 903	2 050 ¹
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	124 964	131 633	136 755	-458
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	51 396	50 162	49 440	-366
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	54 131	55 864	57 131	-946
13 Arbetsmarknad	59 774	56 283	55 493	653
14 Arbetsliv	1 084	1 113	1 133	13
15 Studiestöd	21 315	22 188	23 218	-1 763 ²
16 Utbildning och universitetsforskning	44 096	45 895	47 173	-103
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	8 628	8 938	9 132	-24
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	8 891	9 254	9 564	-292
19 Regional utjämning och utveckling	3 609	3 010	3 011	-3
20 Allmän miljö- och naturvård	3 806	3 632	3 657	-341
21 Energi	1 307	467	476	-2
22 Kommunikationer	28 116	29 786	30 286	-801
23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	14 167	14 352	14 302	-283
24 Näringsliv	3 362	3 517	3 552	-86
25 Allmänna bidrag till kommuner	73 068	72 971	72 995	2 935 ³
26 Statsskuldräntor m.m.	45 560	48 323	54 642	-7 990
27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	23 814	25 205	25 783	644
Minskning av anslagsbehållningar	1 551	6 385	5 623	-129
Summa utgiftsområden	734 631	755 403	774 379	-6 776
Summa utgiftsområden exkl. statsskuldräntor	689 071	707 080	719 737	1 214
Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten	165 822	172 014	182 334	2 273
Takbegränsade utgifter	854 893	879 094	902 071	3 487
Budgeteringsmarginal	1 107	10 906	24 929	513
Utgiftstak för staten	856 000	890 000⁴	927 000⁴	4 000⁵

¹ I jämförelse med statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002 är differensen 1 864 miljoner kronor.² I jämförelse med statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002 är differensen -1 513 miljoner kronor.³ I jämförelse med statsbudget enligt riksdagens beslut i december 2002 är differensen 2 479 miljoner kronor.⁴ Teknisk bedömning av utgiftstak för 2005 och 2006, se avsnitt 4.1.⁵ I jämförelse med riksdagens beslut i december 2002 är differensen 3 000 miljoner kronor.

6.2.1 De takbegränsade utgifternas förändring jämfört med budgetpropositionen för 2003

Det finns flera orsaker till att utgifterna för enskilda utgiftsområden har förändrats för 2004 jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 2003. Utgifterna per utgiftsområde har ändrats till följd av föreslagna besparingar och utgiftsreformer, reviderade makroekonomiska förutsättningar, reviderad pris- och löneomräkning, förändrade volymer inom vissa regelstyrda bidragssystem och förändrade prognosmetoder. I tabell 6.5 har förändringen jämfört med beräkningen i budgetpropositionen av de takbegränsade utgifterna för 2004 delats upp på dessa faktorer.

Tabell 6.5 Förändring av takbegränsade utgifter 2004 mellan budgetpropositionen för 2003 och 2003 års ekonomiska vårproposition

Miljarder kronor

	2004
Takbegränsade utgifter i budgetpropositionen för 2003	851,4
Nya besparingar och utgiftsreformer	-10,7
Ändrade makroekonomiska förutsättningar	4,1
Reviderad pris- och löneomräkning	0,6
Volymförändringar	5,9
Tekniska justeringar	3,0
Övrigt	0,6
Förändrad prognos för anslagsbehållningar	-0,1
Total utgiftsförändring	3,5
Takbegränsade utgifter i 2003 års ekonomiska vårproposition	854,9

Utgiftsreformer och besparingar

I avsnitt 4.3 redogörs för de förslag till reformer och besparingar som föreslås i denna proposition.

De besparingar som föreslås i denna proposition för 2004 innebär utgiftsminskningar med totalt 10,7 miljarder kronor. De åtgärder som föreslås gäller ett flertal utgiftsområden, där de största förändringarna återfinns inom utgiftsområdena 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp och 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn samt utgiftsområde 13 Arbetsmarknad. I förhållande till beräkningen i budgetpropositionen för 2003 innebär de föreslagna åtgärderna inom dessa

utgiftsområden utgiftsminskningar som uppgår till ca 8 miljarder kronor 2004.

Makroekonomiska förutsättningar

Utgifternas fördelning på utgiftsområden påverkas av en ändrad bedömning av den ekonomiska utvecklingen. Anslag som är beroende av den makroekonomiska utvecklingen har för 2004 justerats med hänsyn till de reviderade makroekonomiska prognoserna. Denna justering berör huvudsakligen ett fyrtiotal olika anslag för transfereringsändamål. De makroekonomiska förändringarna i form av högre arbetslöshet medför en upprevidering av utgifterna med ca 2,8 miljarder kronor 2004 jämfört med budgetpropositionen för 2003. Den revidering av bruttonationalinkomsten (BNI) som gjordes av nationalräkenskaperna hösten 2002 medför en högre utgift för bistandsverksamhet, eftersom bistandsverksamheten beräknas som en viss andel av BNI. Trots en sämre makroekonomisk utveckling ökar således bistandsramen med drygt 0,5 miljarder kronor 2004 i förhållande till beräkningen i budgetpropositionen för 2003.

Ett högre beräknat inkomstindex sedan budgetpropositionen för 2003 medför att utgifterna för främst ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten upprevideras med ca 1,2 miljarder kronor 2004. Sammantaget beräknas de förändrade makroekonomiska prognoserna medföra att de takbegränsade utgifterna 2004 blir ca 4,1 miljarder kronor högre än i budgetpropositionen 2003.

Pris- och löneomräkning av anslagen till myndigheternas förvaltningskostnader

I den inledande fasen av budgetprocessen hanteras anslag för förvaltningsändamål i fasta priser. Dessa anslag räknas om till löpande priser genom att pris- och löneindex knyts till anslagen.

I budgetpropositionen för 2003 gjordes en preliminär pris- och löneomräkning av anslagen för förvaltningsändamål för 2004. Slutlig pris- och löneomräkning av anslagen för förvaltningsändamål för 2004 har därefter genomförts. Den baseras bl.a. på löneutvecklingen inom tillverkningsindustrin. Vid beräkningen görs ett avdrag för produktivitetsutvecklingen motsvarande ett årligt genomsnitt av utvecklingen inom den privata tjänstesektorn under de senaste tio åren.

Till följd av den slutgiltiga pris- och löneomräkningen ökar utgiftsramarna med 0,6 miljarder kronor 2004 jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 2003. Förändringen berör främst utgiftsområdena 4 Rättsväsendet, utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet och utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.

De beräknade utgifterna för utgiftsområde 4 Rättsväsendet och 16 Utbildning och universitetsforskning höjs med sammantaget ca 0,5 miljarder kronor på grund av den förändrade pris- och löneomräkningen, medan utgifterna för utgiftsområdet 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet minskar med ca 0,3 miljarder kronor i förhållande till budgetpropositionen för 2003.

Volymer

Utgifterna per utgiftsområde 2004 har också förändrats jämfört med beräkningen i budgetpropositionen till följd av nya prognoser för volymer inom vissa regelstyrda system.

Inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg har utgifterna för assistansersättningen och tandvårdsstödet för de äldre revideras upp med ca 2 miljarder kronor till följd av högre förväntade volymer.

De största volymförändringarna jämfört med antagandena i budgetpropositionen för 2003 prognostiseras inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp. I budgetpropositionen antogs det att antalet sjukdagar skulle minska med ca 15 procent mellan 2002 och 2004. Under 2003 års första månader har endast en mindre nedgång av antalet dagar med ersättning från sjukförsäkringen kunnat utläsas. I den aktuella beräkningen antas de i avsnitt 4.3 redovisade åtgärderna dock förstärka denna utveckling. Antalet sjukdagar 2004 antas därför ligga kvar på den nivå som förutsattes i budgetpropositionen. Antalet personer med aktivitets- eller sjukersättning 2004 (tidigare benämnt förtidspension) beräknas däremot blir ca 45 000 eller ca 10 procent fler än vad som antogs i budgetpropositionen för 2003. Den aktuella prognosen innebär att antalet personer med aktivitets- och sjukersättning beräknas öka med ca 5 procent per år 2003 och 2004. Detta innebär att en upprevidering av utgifterna inom utgiftsområde 10 med ca 4,4 miljarder kronor

jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 2003.

Inom utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn medför högre volymer, till följd av bl. a. fler födda barn, en upprevidering av utgifterna med ca 0,5 miljarder kronor. Lägre efterfrågan på studiebidrag för studier på grund- och gymnasienivå innebär däremot att utgifterna inom utgiftsområde 15 Studiestöd m.m. revideras ned med ca 0,5 miljarder kronor 2004.

Sammantaget beräknas ändrade volymer inom regelstyrda system bidra till att utgifterna ökar med ca 5,9 miljarder kronor 2004 jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 2003.

Tekniska justeringar

Omslutningen inom det kommunala utjämningsystemet ökar, vilket ökar utgifterna under utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner och landsting. Eftersom detta inte har någon nettoeffekt på statsbudgeten, föreslås en teknisk justering av utgiftstaket med motsvarande belopp (se avsnitt 4.1). Till följd av riksdagsbeslut (prop. 2002/03:1, bet 2002/03:FiU03, rskr 2002/3:87, 2002/03:88) under hösten om utökad skatteväxling, har bidragen till kommunerna ökat med 0,5 miljarder kronor, vilket föranledde en motsvarande teknisk justering av utgiftstaket.

Övriga förändringar av de takbegränsade utgifterna

Revideringar av ramarna kan också orsakas av nya prognosmetoder, justeringar till följd av nyttillkommen information, korrigeringar av tidigare gjorda fel samt regeländringar utom regeringens omedelbara kontroll.

Dessa revideringar beräknas öka utgifterna med ca 0,7 miljarder kronor i förhållande till budgetpropositionen för 2003. Ökade utgifter för Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten och för EU-avgiften inom utgiftsområde 27 Avgiften till EG-budgeten utgör tillsammans ca 1,7 miljarder kronor av den totala upprevideringen. Förslaget om att omföra stödet för skyddat arbete hos en offentlig arbetsgivare (OSA, se avsnitt 4.3) till budgetens inkomstsida minskar de takbegränsade utgifterna med 0,8 miljarder kronor jämfört med beräkningen i budgetpropositionen.

Minskning av anslagsbehållningar

Statliga myndigheter har vissa möjligheter att fördela sina utgifter över tiden.

Medel på ram- och reservationsanslag som inte utnyttjas fullt ut kan sparas till efterföljande år. En myndighet kan också använda tidigare års sparade anslagsmedel som komplement till årets anslag. Myndigheter med ramanslag har också möjligheter att inom vissa gränser låna av efterföljande års anslag om medelstilldelningen ett visst år är otillräcklig. Förskjutningar av användandet av medel redovisas som en för alla ramanslag och reservationsanslag gemensam beräkningspost kallad minskning (eller ökning) av anslagsbehållningar. Denna post ingår i de takbegränsade utgifterna. För kommande år erhålls en prognos för de takbegränsade utgifterna genom att en beräknad storlek på minskningen av anslagsbehållningarna läggs till utgiftsramarna och ålderspensionssystemets utgifter.

Myndigheternas förbrukning av anslagsbehållningar och utnyttjande av anslagskrediter är en osäker faktor i utgiftsberäkningen. Jämfört med bedömningen i budgetpropositionen för 2003 beräknas förbrukningen av anslagsbehållningar bli ca 0,1 miljarder kronor lägre 2004 och beräknas nu till totalt 1,5 miljarder kronor. Områden med stor prognostiserad förbrukning av anslagsbehållningar för 2004 är utgiftsområdena 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet och 7 Internationellt bistånd.

6.3 Takbegränsade utgifter 1997–2006

Riksdagen har tidigare tillkännagivit (bet. 2000/01: FiU16) att regeringen skall återkomma till riksdagen med utökad jämförande information över tiden vad gäller statsbudgetens utgifter. För att jämföra de takbegränsade utgifterna över tiden redovisas i detta avsnitt de takbegränsade utgifterna per utgiftsområde i miljarder kronor och som andel av de totala takbegränsade utgifterna. Tidsserierna är angivna i 2003 års anslagsstruktur. Genom att utgiftsområdena redovisas i en och samma struktur för åren 1997–2006 elimineras de skillnader som beror på att anslag före 2003 kan ha tillhört ett annat utgiftsområde än under perioden 2003–2006.

Av tabell 6.6 och tabell 6.7 framgår hur resurserna fördelas varje år mellan de olika utgiftsområdena. Skillnader i fördelningen av utgifterna mellan åren kan bero på utgiftsreformer och besparingar, förändrade makroekonomiska förutsättningar, förändrade volymer inom regelstyrda bidragssystem, engångshändelser och tekniska förändringar.

Tabell 6.6 har inte rensats för tekniska förändringar som gett upphov till tekniska justeringar av utgiftstaket eller till följd av att betalningsansvaret för vissa utgifter flyttats mellan statsbudgeten och ålderspensionssystemet utanför statsbudgeten (socialförsäkringssektorn före 1999). Förändrad beskattning av vissa transfereringar (som påverkar utgiftsområdesramarna men inte de totala utgifterna på grund av samtidig justering av bidragen till kommunerna) har inte heller beaktats. Sådana förändringar ger upphov till brott i tidsserien. För att underlätta jämförelser över tiden redovisas därför för ikraftträdandeåret större sådana tekniska effekter i fotnoter till tabellen.

I tabell 6.7, som visar utgifterna per utgiftsområde som andel av totala takbegränsade utgifter, särredovisas även en för större tekniska förändringar justerad utgiftsandel (i kursiv stil). Justering för teknisk förändring görs i dessa fall för åren före det att förändringen ägde rum, med lika stor relativ andel av de takbegränsade utgifterna som den som gäller för ikraftträdandeåret. De justerade beloppen är approximativa men ger en översiktlig bild av hur fördelningen av utgifterna har förändrats över tiden.

De tekniska förändringar som främst påverkat jämförbarheten av de takbegränsade utgifterna är förändringar till följd av ålderspensionsreformen (se prop. 1998/99:1 bilaga 3). Reformen, som trädde i kraft 1999, innebar betydande förändringar i betalningsflödena mellan statsbudgeten, AP-fonden och premiepensionssystemet. Vidare innebar reformen att ramarna påverkades kraftigt för främst utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp, utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom samt för ålderspensionssystemet. Ett annat exempel på en redovisningsteknisk skillnad är att arbets-skadefonden t.o.m. 1998 redovisades utanför statsbudgeten medan den fr.o.m. 1999 redovisas på statsbudgeten. Därutöver skall hänsyn tas till att anslagen för förvaltningsändamål 2000 ökade

till följd av ändrad finansieringsprincip för de statliga avtalsförsäkringarna. Förändringen var saldoneutral men ökade utgifterna för förvaltningsanslagen med totalt 5 miljarder kronor. Den ändrade finansieringsprincipen för avtalsförsäkringarna medförde högre utgifter på främst personalintensiva utgiftsområden.

Den 1 januari 2003 genomfördes förändringen i kommunmomssystemet i enlighet med riksdagens beslut (prop. 2001/02:112, bet. 2001/02:FiU17, rskr 2001/02:296). Förändringen innebar att de avgifter till kommunkontosystemet som kommuner och landsting tidigare betalat in till statsbudgeten upphörde,

samtidigt som statsbidragen till kommunerna minskade med motsvarande belopp. Effekten på statsbudgeten är därför saldoneutral på kort sikt. Förändringen innebär dock att statsbudgetens utgifter minskar med ca 31 miljarder kronor 2003 i förhållande till 2002. En justering för denna förändring har därför gjorts i tabell 6.7 för åren t.o.m. 2002.

Tabell 6.6 Utgifter 1997–2006, utfall 1997–2002, prognos 2003, beräknat 2004–2006

Miljarder kronor

Anslagen har fördelats till de utgiftsområden de tillhör i statsbudgeten för 2003

Utgiftsområden	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
1 Rikets styrelse	3,9	4,3	4,5	4,8	5,4	7,3	7,9	7,9	7,8	8,2
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	10,6	10,0	9,1	8,9	9,6	8,8	9,1	9,7	10,1	10,1
3 Skatt, tull och exekution	7,0	7,2	7,3	7,6	7,8	8,0	8,2	8,6	8,8	8,9
4 Rättsväsendet	19,9	20,1	20,9	21,9	22,8	24,1	24,7	25,8	26,2	26,8
5 Internationell samverkan	2,5	2,6	2,9	3,0	3,0	1,1	1,2	1,3	1,3	1,3
6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet ⁹	40,9	42,4	44,3	46,2	44,9	44,6	44,5	44,4	45,6	46,6
7 Internationellt bistånd	12,1	11,5	12,4	15,3	17,0	15,7	17,2	19,9	20,9	21,9
8 Invandrare och flyktingar	3,6	4,2	4,4	4,5	5,3	6,7	7,5	7,0	7,2	7,2
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	24,2	23,1	24,5	28,6	29,5	31,0	34,5	37,3	38,5	39,9
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp ¹	35,7	39,7	88,5	97,9	107,3	112,9	121,0	125,0	131,6	136,8
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom ²	63,1	62,7	34,5	33,5	33,8	33,8	52,0	51,4	50,2	49,4
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn ³	32,6	35,9	41,2	44,6	48,3	50,2	52,4	54,1	55,9	57,1
13 Arbetsmarknad ⁴	78,2	75,3	75,4	65,6	58,6	61,0	63,2	59,8	56,3	55,5
14 Arbetsliv	4,5	1,6	1,3	1,3	1,0	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1
15 Studiestöd ⁵	16,0	21,9	19,7	19,7	19,1	20,7	20,7	21,3	22,2	23,2
16 Utbildning och universitetsforskning ⁹	25,1	27,7	29,1	31,4	33,3	40,9	42,1	44,1	45,9	47,2
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	7,2	7,3	7,6	7,6	7,8	8,1	8,3	8,6	8,9	9,1
18 Samhällsplan., bostadsförsörjning och byggande	30,8	22,2	17,1	11,7	10,4	8,7	9,5	8,9	9,3	9,6
19 Regional utjämning och utveckling	2,9	3,4	3,7	3,0	3,3	3,4	3,8	3,6	3,0	3,0
20 Allmän miljö- och naturvård	1,9	1,7	1,9	2,0	2,4	2,9	2,7	3,8	3,6	3,7
21 Energi	0,6	0,9	1,1	1,7	2,0	2,3	2,2	1,3	0,5	0,5
22 Kommunikationer	24,3	27,2	25,4	25,2	24,3	24,4	24,9	28,1	29,8	30,3
23 Jord- och skogsbruk, fiske med ansl. näringar	10,9	11,8	11,9	9,7	16,6	13,9	9,6	14,2	14,4	14,3
24 Näringsliv	3,1	2,8	3,2	3,8	3,3	3,5	3,4	3,4	3,5	3,6
25 Allmänna bidrag till kommuner ⁶	87,3	96,8	102,5	97,5	100,6	102,3	72,4	73,1	73,0	73,0
26 Statsskuldsräntor m.m. ⁷	98,4	113,4	89,9	90,2	81,3	67,3	42,1	45,6	48,3	54,6
27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	20,2	21,2	20,9	22,3	23,3	20,6	20,3	23,8	25,2	25,8
Minskning av anslagsbehållningar								1,6	6,4	5,6
Summa utgiftsområden	667,6	699,1	705,2	709,6	722,0	725,3	706,6	734,6	755,4	774,4
Summa utgiftsområden exkl. statsskuldsräntor	569,2	585,7	615,3	619,4	640,8	658,0	664,5	689,1	707,1	719,7
Ålderspensionssystemet vid sidan av SB ⁸	129,7	132,3	136,2	140,7	145,5	153,6	157,1	165,8	172,0	182,3
Takbegränsade utgifter	698,9	718,0	751,5	760,0	786,3	811,6	821,6	854,9	879,1	902,1
Budgereringsmarginal	24,1	2,0	1,5	5,0	4,7	0,4	0,4	1,1	10,9	24,9
Utgiftstak för staten	723,0	720,0	753,0	765,0	791,0	812,0	822,0	856,0	890,0¹⁰	927,0¹⁰

¹ 1999 ökar utgifterna med 41,5 mdkr, varav 24,2 mdkr beror på ändrat finansieringsansvar och 11,4 mdkr beror på ökade statliga ålderspensionsavgifter till följd av ålderspensionsreformen. Vidare ökar utgifterna med 6,0 mdkr till följd av att arbetsskadeförsäkringen lyfts in på statsbudgeten. 2003 ökar utgifterna med 2,9 mdkr när det särskilda grundavdraget för förtidspensionärer slopas och ersätts av högre förtidspensioner.

² 1999 minskar utgifterna med 29,4 mdkr till följd av ändrat finansieringsansvar enligt ålderspensionsreformen och ökar samtidigt med 0,6 mdkr när delpensioner lyfts in på statsbudgeten. 2003 ökar utgifterna med 16,5 mdkr när den bostättningsbaserade delen av utgifterna av folkpensionerna förs över från ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten (7,0 mdkr) och folkpension och pensionstillskott ersätts med en beskattad garantipension (9,5 mdkr)

³ 1999 ökar utgifterna med 4,8 mdkr när statliga ålderspensionsavgifter införs till följd av ålderspensionsreformen.

⁴ 1999 ökar utgifterna med 2,7 mdkr när statliga ålderspensionsavgifter införs till följd av ålderspensionsreformen.

⁵ 1999 ökar utgifterna med 0,6 mdkr när statliga ålderspensionsavgifter införs till följd av ålderspensionsreformen.

⁶ Sammantaget sker tekniska förändringar på UO 25 med -4,8 mdkr 2000, -3,0 mdkr 2001, -3,5 mdkr 2002, -8,0 mdkr 2003. Inkomstskattereformerna 2000–2002 innebär att statsbidragen till kommunerna sänks med 4,8 mdkr 2000, 5 mdkr 2001 och 5,2 mdkr 2002. 2001 höjs statsbidraget med 2 mdkr p.g.a. höjt särskilt grundavdrag till pensionärer. 2002 höjs statsbidraget med 1,8 mdkr p.g.a. höjt grundavdrag för låg- och medelinkomsttagare. Samtidigt sänks statsbidraget 2002 med 0,1 mdkr för att avdragsrätten för fackföreningsavgifter ersätts med en skattereduktion. 2003 sänks statsbidragen i och med att kommunernas skatteinkomster beräknas öka med 9,5 mdkr när ny garantipension införs. Sänkningen 2003 förklaras också av att inkomsterna för kommunerna ökar med 2,9 mdkr i och med att det särskilda grundavdraget för förtidspensionärer slopas (se UO10). Vidare höjs statsbidraget 2003 med 4,3 mdkr p.g.a. att skattereduktion för låginkomsttagare ersätts med avdrag. Under 2003 överfördes kommunmomssystemet till statsbudgetens inkomstsida, varvid statsbidragen till kommunerna reduceras med samma belopp ca 31 mdkr, vilket förklarar minskningen i statsbidragen 2003 i förhållande till tidigare år. Statsbidragen har också justerats ned till följd av grundavdragshöjningen med 2,5 mdkr till följd av skatteväxlingen som förslags i BP2003. Justeringen är också gjord m.a.a. den utökade skatteväxlingen (0,5 mdkr) som riksdagen beslutade om i (prop. 2002/03:1, bet 2002/03:FIU3, rskr 2002/03:87, 2002/03:88).

⁷ Ingår ej i takbegränsade utgifter. För jämförbarhet anges dock även statsskuldsträntorna som andel av takbegränsade utgifter i tabell 6.7.

⁸ 1999 ökar utgifterna med 4,6 mdkr som en följd av förändrat finansieringsansvar enligt ålderspensionsreformen (se prop. 1998/99:1 bilaga 3). 2003 minskar utgifterna med 7,0 mdkr när utgifterna för den bosättningsbaserade delen av folkpensionen förs över till statsbudgetens UO 11.

⁹ Till följd av förändrad finansieringsprincip för de statliga avtalsförsäkringarna ökade utgifterna inom utgiftsområde 6 Forsvar samt beredskap mot sårbarhet med 1,4 miljarder kronor och inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning med 1,6 miljarder kronor 2000 (se prop. 1999/2000:1).

¹⁰ Teknisk bedömning av utgiftstak, se avsnitt 4.1.

Tabell 6.7 Utgifternas procentuella andel av takbegränsade utgifter 1997–2006. Utfall 1997–2002, prognos 2003 och beräknat 2004–2006

Procent av takbegränsade utgifter

Anslagen har fördelats till de utgiftsområden de tillhör i statsbudgeten för 2003. (Justerat för tekniska förändringar anges i kursiv stil)

Utgiftsområden	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
1 Rikets styrelse	0,6	0,6	0,6	0,6	0,7	0,9	1,0	0,9	0,9	0,9
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	1,5	1,4	1,2	1,2	1,2	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1
3 Skatt, tull och exekution	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
4 Rättsväsendet	2,8	2,8	2,8	2,9	2,9	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
5 Internationell samverkan	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,1	0,2	0,2	0,1	0,1
6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet	5,9	5,9	5,9	6,1	5,7	5,5	5,4	5,2	5,2	5,3
7 Internationellt bistånd	1,7	1,6	1,7	2,0	2,2	1,9	2,1	2,3	2,4	2,4
8 Invandrare och flyktingar	0,5	0,6	0,6	0,6	0,7	0,8	0,9	0,8	0,8	0,8
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	3,5	3,2	3,3	3,8	3,8	3,8	4,2	4,4	4,4	4,5
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp ¹	5,1	5,5	11,8	12,9	13,6	13,9	14,7	14,6	15,0	15,6
<i>10 Justerat för teknisk förändring¹</i>	11,0	11,4	12,1	13,2	14,0	14,2	14,7	14,6	15,0	15,2
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom ²	9,0	8,7	4,6	4,4	4,3	4,2	6,3	6,0	5,7	5,5
<i>11 Justerat för teknisk förändring²</i>	7,2	6,9	6,6	6,4	6,3	6,2	6,3	6,0	5,7	5,5
12 Ekonomisk trygghet för familj och barn ³	4,7	5,0	5,5	5,9	6,1	6,2	6,4	6,3	6,4	6,3
<i>12 Justerat för teknisk förändring³</i>	5,3	5,6	5,5	5,9	6,1	6,2	6,4	6,3	6,4	6,3
13 Arbetsmarknad ⁴	11,2	10,5	10,0	8,6	7,5	7,5	7,7	7,0	6,4	6,2
<i>13 Justerat för teknisk förändring⁴</i>	11,6	10,9	10,0	8,6	7,5	7,5	7,7	7,0	6,4	6,2
14 Arbetsliv	0,7	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
15 Studiestöd ⁵	2,3	3,1	2,6	2,6	2,4	2,6	2,5	2,5	2,5	2,6
<i>15 Justerat för teknisk förändring⁵</i>	2,4	3,1	2,6	2,6	2,4	2,5	2,5	2,5	2,5	2,6
16 Utbildning och universitetsforskning	3,6	3,9	3,9	4,1	4,2	5,2	5,1	5,2	5,2	5,2
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
18 Samhällsplan., bostadsförsörjning och byggande	4,4	3,1	2,3	1,5	1,3	1,1	1,2	1,0	1,1	1,1
19 Regional utjämning och utveckling	0,4	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4	0,5	0,4	0,3	0,3
20 Allmän miljö- och naturvård	0,3	0,2	0,3	0,3	0,3	0,4	0,3	0,4	0,4	0,4
21 Energi	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,3	0,3	0,2	0,1	0,1
22 Kommunikationer	3,5	3,8	3,4	3,3	3,1	3,1	3,0	3,3	3,4	3,4
23 Jord- och skogsbruk, fiske med ansl. näringar	1,6	1,6	1,6	1,3	2,1	1,8	1,2	1,7	1,6	1,6
24 Näringsliv	0,4	0,4	0,4	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
25 Allmänna bidrag till kommuner ⁶	12,5	13,5	13,6	12,8	12,8	13,0	8,8	8,5	8,3	8,1
<i>25 Justerat för teknisk förändring⁶</i>	6,8	7,8	7,9	7,8	8,1	8,3	8,8	8,5	8,3	8,1
26 Statsskuldsräntor m.m. ⁷	14,1	15,8	12,0	11,9	10,3	8,6	5,1	5,3	5,5	6,1
27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	2,9	3,0	2,8	2,9	3,0	2,6	2,5	2,8	2,9	2,9
Minskning av anslagsbehållningar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,7	0,6
Summa utgiftsområden	95,5	97,4	93,8	93,4	91,8	92,2	86,0	85,9	85,9	85,8
Summa utgiftsområden exkl. statsskuldsräntor	81,4	81,6	81,9	81,5	81,5	83,7	80,9	80,6	80,4	79,8
Ålderspensionssystemet vid sidan av SB ⁸	18,6	18,4	18,1	18,5	18,5	19,5	19,1	19,4	19,6	20,2
<i>Justerat för teknisk förändring⁸</i>	18,3	18,2	17,3	17,7	17,7	18,1	19,1	19,4	19,6	20,2
Takbegränsade utgifter	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Fotnoter se tabell 6.6.

Fördelningen av de takbegränsade utgifterna mellan olika utgiftsområden i tabell 6.7 kan ses som ett uttryck för de politiska prioriteringar som gjorts under perioden 1997–2006. Över hälften av utgiftsområdena uppvisar endast en liten eller ingen förändring alls över tiden såvitt avser utgiftsområdets andel av de totala utgifterna under utgiftstaket. De största förändringarna berör transfereringsintensiva utgiftsområden. Under perioden minskar utgiftsandelens kraftigt för utgiftsområde 13 Arbetsmarknad och utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande kraftigt, medan utgiftsandelens ökar för utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp och utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn. Till de utgiftsområden som ökar mest hör också utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.

Under perioden 1997–2006 varierar de makroekonomiska förutsättningarna. För t.ex. utgiftsområde 13 Arbetsmarknad innebär nedgången i den öppna arbetslösheten, från 8,0 procent av arbetskraften 1997 till prognostiserade 3,8 procent av arbetskraften 2006, väsentligt minskade utgifter. Även utgifterna för arbetsmarknadspolitiska program minskar kraftigt under perioden.

Utgifterna kan också förändras mellan åren till följd av förändrade volymer inom vissa regelstyrda system. De största volymförändringarna under perioden 1997–2006 återfinns inom utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp. Både antalet sjukdagar och antalet förtidspensionärer ökar kraftigt under perioden.

Exempel på engångshändelser som påverkar de takbegränsade utgifterna återfinns under utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar där utbetalningen av arealersättning senarelagts från 2000 till 2001 och tidigarelagts från 2002 till 2001 och från 2003 till 2002.

Nedan kommenteras de utgiftsområden som uppvisar de största förändringarna som andel av takbegränsade utgifter mellan 1997 och 2006.

Utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet

Under perioden 1997–2006 minskar utgifterna för utgiftsområdet som andel av de takbegränsade utgifterna med 0,6 procentenheter,

vilket främst beror på den försvarsomställning som riksdagen tidigare beslutat om.

Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Utgifterna för utgiftsområdet beräknas öka från 12,1 miljarder kronor 1997 till 21,9 miljarder kronor 2006. Som andel av de takbegränsade utgifterna ökar utgiftsområdet med 0,7 procentenheter mellan 1997 och 2006. Utgifterna under anslaget 8:1 *Bistandsverksamhet* har ökat med ca 3 miljarder kronor mellan 1997 och 2002. Utgifterna för bistandsverksamheten beräknas öka med ytterligare ca 4,8 miljarder kronor 2003–2006. Bistandsramen ökar från 0,7 procent av BNI 1997 till 0,86 procent av BNI (plus 200 miljoner kronor) 2004.

Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Utgifterna för utgiftsområdet beräknas öka med knappt 16 miljarder kronor mellan 1997 och 2006. Som andel av de takbegränsade utgifterna ökar utgifterna med 1 procentenhet under perioden. Cirka 9 miljarder kronor av ökningen förklaras av ökade kostnader för statlig assistansersättning. Under perioden ökar antalet assistansberättigade med ca 6 000 personer, samtidigt som det genomsnittliga antalet assistanstimmar ökar per person. Resterande del av ökningen kan huvudsakligen hänföras till ökade utgifter för bidrag till läkemedelsförmånen.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Utgifterna under anslaget 19:1 *Sjukpenning och rehabilitering m.m.* (exkl. statliga ålderspensionsavgifter) har ökat med drygt 33 miljarder kronor 1997–2002, främst till följd av högre sjukfrånvaro. Antalet sjukpenningdagar avseende frånvaro längre än 28 dagar har stigit med 133 procent mellan 1997 och 2002. Även utgifterna under anslaget 19:2 *Aktivitets- och sjukersättning* har ökat kraftigt under perioden. Antalet förtidspensionärer har ökat från 423 000 år 1997 till 487 500 år 2002. De förslag som presenteras i denna proposition beräknas, tillsammans med förslagen i regeringens proposition Förändringar inom sjukförsäkringen för ökad hälsa i arbetslivet (prop 2002/03:89), få en återhallande effekt på utgiftsutvecklingen inom utgiftsområdet under de kommande åren. Justerat för tekniska förändringar ökar utgiftsområdets utgifter som andel av de totala utgifterna, med drygt 4 procentenheter under

perioden 1997–2006. Antalet sjukpenningdagar 2003 bedöms minska med ca 9 procent jämfört med 2002, vilket i allt väsentligt motsvarar regeringens bedömning i budgetpropositionen för 2003. Omkring 2 procentenheter av minskningen jämfört med 2002 beror på den i denna proposition föreslagna förändringen av sjuklöneperioden från 14 till 21 dagar.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid alderdom

Tekniska förändringar medför att utgifterna för Ekonomisk trygghet vid alderdom varierar kraftigt under perioden 1997–2006 (se tabell 6.6 not 2). Justerat för tekniska förändringar minskar utgifterna under perioden med ca 1,7 procentenheter som andel av de takbegränsade utgifterna. Antalet personer utan ATP minskar stadigt och den genomsnittliga ATP-nivån höjs. Vidare bidrar följsamhetsindexeringen under perioden till att de reala pensionerna höjs enligt prognosen. Sammantaget ger detta högre utgifter för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten, vilket i sin tur minskar behovet av garantipension och bostadstillägg från statsbudgeten.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Utgifterna under anslaget 21:1 *Allmänna barnbidrag* ökade från 14,4 miljarder kronor 1997 till 21,1 miljarder kronor 2002. Utgiftsökningen förklaras av att barnbidraget successivt har höjts från 7 680 kronor 1997 till 11 400 kronor per barn och år fr.o.m. 2001. Föräldraförsäkringen ökade med ca 7 miljarder kronor under perioden 1997–2002. Rensat för införandet av statliga ålderspensionsavgifter förklaras ökningen främst av högre medelersättning och fler ersatta nettodagar i föräldrapenningen. Under perioden 2002–2006 beräknas utgifterna öka med ca 6,2 miljarder kronor. Från och med 2000 ökar antalet födda barn enligt SCB:s befolkningsprognos. Fler födda barn tillsammans med beslutade reformer, löneutvecklingen och pappornas successivt ökande användning av försäkringen förklarar utgiftsutvecklingen under perioden 2002–2006. Utgiftsområdets utgiftsandel beräknas öka med 1 procentenhet under perioden 1997–2006.

Utgiftsområde 13 Arbetsmarknad

Utgifterna under anslaget 22:2 *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd m.m.*

och anslaget 22:3 *Köp av arbetsmarknadsutbildning* (exkl. statliga ålderspensionsavgifter) har minskat med ca 17 miljarder kronor 1997–2002. Antalet öppet arbetslösa har minskat från 342 000 personer 1997 till 177 000 personer 2002. Antalet deltagare i konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska program har under samma period minskat med 74 000 personer från 191 000 personer 1997 till 117 000 personer 2002. Justerat för tekniska förändringar minskar utgiftsområdets utgifter som andel av de totala utgifterna med 5,4 procentenheter under perioden 1997–2006.

Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Utgifterna ökar kraftigt från 25,1 miljarder kronor 1997 till 47,2 miljarder kronor 2006, varför utgiftsområdets andel av de samlade utgifterna ökar med ca 1,6 procentenheter. Flera stora reformer genomförs under perioden. Bland annat infördes maxtaxa inom barnomsorgen 2002 och en satsning görs på fler lärare och specialister i skolan genom ett bidrag till personalförstärkning i skolan. Ökningen förklaras vidare av en utbyggnad av universitets- och högskoleutbildning samt forskning.

Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Utgifterna under anslaget 31:2 *Räntebidrag m.m.* har minskat från 20,8 miljarder kronor 1997 till 1,4 miljarder kronor 2002 till följd av tidigare beslutade förändringar av systemet och lägre räntor. Utgifterna under anslaget 22:1 *Bostadsbidrag* har under samma period sjunkit med 2,5 miljarder kronor till 3,7 miljarder kronor 2002. Som andel av de takbegränsade utgifterna minskar utgiftsområdet med hela 3,3 procentenheter mellan 1997 och 2006.

Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

Justerat för tekniska förändringar ökar utgiftsområdets andel av de takbegränsade utgifterna med 1,3 procentenheter mellan 1997 och 2006. De högre utgifterna beror främst på de förstärkningar av statsbidragen som införts och som syftar till att värna kvaliteten i skolan, vården och omsorgen och minska behovet av att höja kommunalskatterna.

Utgiftsområde 26 Statsskuld räntor m.m.

Utgifterna för *Räntor på statsskuden* har sjunkit från 98,4 miljarder kronor 1997 till 67,3 miljarder

kronor 2002. Utgifterna beräknas minska till 54,6 miljarder kronor 2006. Den kraftiga utgiftsminskningen beror i huvudsak på lägre räntenivåer och minskad statsskuld. Under perioden förfaller lån som löper till en relativt hög kupongränta. Dessa lån ersätts successivt med nya lån som löper till en lägre ränta.

6.4 Byte av vissa verksamheters utgiftsområdestillhörighet m.m.

Regeringens förslag: Utgiftsområde 19 ändrar namn till Regional utveckling. De ändamål och verksamheter som finansieras med anslaget 37:1 *IT-infrastruktur: Regionala transportnät m.m.* överförs till utgiftsområde 22 Kommunikationer.

Skälen för regeringens förslag: Riksdagen har beslutat i enlighet med förslagen i propositionen En politik för tillväxt och livskraft i hela landet (prop. 2001/02:4, bet. 2001/02:NU4, rskr. 2001/02:118). Den nya regionala utvecklingspolitiken gäller fr.o.m. 2002. I linje med den nya politikens inriktning anser regeringen att utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling bör byta namn till Regional utveckling. Förslaget medför ändringar i riksdagsordningen (se avsnitt 3.1).

Regeringen strävar efter att verksamheter som tillhör ett visst politikområde också skall tillhöra ett och samma utgiftsområde. I 2001 års ekonomiska vårproposition aviserade därför regeringen förslag om ändringar av ändamål och verksamheter som skall innefattas i vissa utgiftsområden. I syfte att ytterligare anpassa indelningen i politikområden till riksdagens arbetsformer lämnar regeringen därför förslaget att de ändamål och verksamheter som finansieras med anslaget 37:1 *IT-infrastruktur: Regionala transportnät m.m.* överförs till utgiftsområde 22 Kommunikationer.

Dessa förslag kommer att tillämpas från och med budgetpropositionen 2004. I de preliminära utgiftsramarna för åren 2004–2006 som ingår i denna proposition har de föreslagna förändringarna inte beaktats.

Tabell 6.8 Konsekvenser för ramarna för berörda utgiftsområden

Miljoner kronor	
Utgiftsområde	2004
U019 Regional utjämning och utveckling	-450
U022 Kommunikationer	450
Netto	0

Politikområden i budgetpropositionen för 2004

Sammanställning av politikområden i budgetpropositionen för 2004 (målen avser innevarande år).

Tabell 6.9 Politikområden (nummer, namn) i budgetpropositionen för 2004 samt mål för innevarande år

Politikområde	Mål i korthet
46 Demokrati	Folkstyrelsen skall värnas och fördjupas.
47 Minoritetspolitik	Ge skydd för de nationella minoriteterna och stärka deras möjligheter till inflytande samt stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande.
1 Effektiv statsförvaltning	En effektiv statsförvaltning som i sin helhet kännetecknas av hög produktivitet, god kvalitet och bra service till nytta för beslutsfattare, medborgare och näringsliv.
2 Finansiella system och tillsyn	Det finansiella systemet skall dels vara effektivt och tillgodose såväl samhällets krav på stabilitet som konsumenternas intresse av ett gott skydd, dels att tillsynen skall bedrivas effektivt, dels att kostnaderna för statsskulden långsiktigt minimeras samtidigt som risken beaktas och att statens finansförvaltning bedrivs effektivt.
3 Skatt, tull och exekution	Eftersträvade skatte-, tull- och avgiftsintäkter skall säkerställas på ett rättssäkert och ekonomiskt effektivt sätt samtidigt som enkelhet skall eftersträvas och brottslighet motarbetas.
4 Rättsväsendet	Målet för rättsväsendet är den enskildes rättstrygghet och rättssäkerhet. Målet för kriminalpolitiken är att minska brottsligheten och öka människors trygghet. Verksamheten skall utgå från ett medborgarperspektiv. I detta ligger bl.a. att förkorta tiden från brottanmälan till dom och straffverkställighet.
5 Utrikes- och säkerhetspolitik	Säkerställa Sveriges intressen i förbindelserna med andra länder.
6 Totalförvar	Bidra till att bevara fred och självständighet.
7 Skydd och beredskap mot olyckor och svåra påfrestningar	Minska risken för och konsekvenserna av olyckor och svåra påfrestningar på samhället i fred och att minska lidande och skadeverkningar av olyckor och katastrofer i andra länder.
8 Internationellt utvecklingssamarbete	Att höja de fattiga folkens levnadsnivå. Samverkande för detta är att bidra till: - resurstillväxt, - ekonomisk och politisk självständighet, - ekonomisk och social utjämning, - demokratisk samhällsutveckling, - en framsynt hushållning med naturresurser och omsorg om miljö, - jämställdhet mellan kvinnor och män.
9 Samarbete med Central- och Östeuropa	Främja en hållbar utveckling, fördjupad integration och partnerskap i Östersjöområdet och dess omgivningar, utifrån behoven i samarbetsländerna och med utnyttjande av den svenska resursbasen.
10 Integrationspolitik	Lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund, - en samhällsgemenskap med samhällets mångfald som grund och - en samhällsutveckling som kännetecknas av ömsesidig respekt för olikheter inom de gränser som följer av samhällets grundläggande demokratiska värderingar och som alla oavsett bakgrund skall vara delaktiga i och medansvariga för.
11 Storstadspolitik	Ge storstadsregionerna goda förutsättningar för långsiktigt hållbar tillväxt och därmed kunna bidra till att nya arbetstillfällen skapas såväl inom storstadsregionerna som i övriga delar av landet samt att bryta den sociala, etniska och diskriminerande segregationen i storstadsregionerna och att verka för jämlika och jämställda levnadsvillkor för storstädernas invånare.
12 Migrationspolitik	Migration till och från vårt land kan ske i ordnade former. Den reglerade invandringen upprätthålls. Asylrätten i Sverige och i ett internationellt perspektiv värnas. Harmoniseringen av flykting- och invandringspolitiken i EU ökar.
13 Hälso- och sjukvårdspolitik	Vårdens kvalitet och tillgänglighet skall förbättras.
14 Folkhälsa	Folkhälsan skall förbättras för de grupper i samhället som är mest eftersatta ur hälsosynpunkt.
15 Barnpolitik	Barn och unga skall respekteras, ges möjlighet till utveckling och trygghet samt delaktighet och inflytande.

16 Handikappolitik	En samhällsgemenskap med mångfald som grund, att samhället utformas så att människor med funktionshinder i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet, jämlikhet i levnadsvillkor för flickor och pojkar, kvinnor och män med funktionshinder.
17 Äldrepolitik	Äldre skall kunna leva ett aktivt liv och ha inflytande i samhället och över sin vardag, kunna åldras i trygghet och med bibehållet oberoende, bemötas med respekt och ha tillgång till god vård och omsorg.
18 Socialtjänstpolitik	Stärka förmågan och möjligheten till social delaktighet för ekonomiskt och socialt utsatta personer samt stärka skyddet för utsatta barn.
19 Ersättning vid arbetsförmåga	Frånvaron från arbetslivet på grund av sjukskrivning skall i förhållande till 2002 halveras fram till 2008. Parallellt skall antalet nya aktivitets- och sjukersättningar minska. Hänsyn skall tas till den demografiska utvecklingen under perioden.
20 Ekonomisk äldrepolitik	Personer med låg eller ingen inkomstrelaterad pension skall garanteras ett värdesäkrat grundskydd. Efterlevande make skall ges ett rimligt ekonomiskt stöd för att klara omställningen efter dödsfall.
21 Ekonomisk familjepolitik	Skilnaderna i de ekonomiska villkoren mellan familjer med och utan barn skall minska inom ramen för den generella välfärden.
22 Arbetsmarknadspolitik	En väl fungerande arbetsmarknad med full sysselsättning och god ekonomisk tillväxt.
23 Arbetslivspolitik	Ett bra arbetsliv med väl fungerande arbetsvillkor.
24 Jämställdhetspolitik	Att kvinnor och män skall ha samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter inom livets alla områden.
25 Utbildningspolitik	Sverige skall vara en ledande kunskapsnation som präglas av utbildning av hög kvalitet och livslångt lärande för tillväxt och rättvisa.
26 Forskningspolitik	Sverige skall vara en ledande forskningsnation, där forskning bedrivs med hög vetenskaplig kvalitet.
27 Mediepolitik	Stödja yttrandefrihet, mångfald, massmediernas oberoende och tillgänglighet samt att motverka skadliga inslag i massmedierna.
28 Kulturpolitik	Värna yttrandefriheten och skapa reella förutsättningar för alla att använda den, att verka för att alla får möjlighet till delaktighet i kulturlivet och till kulturupplevelser samt till eget skapande, att främja kulturell mångfald, konstnärlig förnyelse och kvalitet och därigenom motverka kommersialismens negativa verkningar, att ge kulturen förutsättningar att vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft i samhället, att bevara och bruka kulturarvet, att främja bildningssträvandena samt att främja internationellt kulturutbyte och möten mellan olika kulturer inom landet.
29 Ungdomspolitik	Ungdomar skall ha goda förutsättningar att leva ett självständigt liv, ha verklig möjlighet till inflytande och delaktighet samt att ungdomars engagemang, skapande förmåga och kritiska tänkande skall tas till vara som en resurs.
30 Folk rörelsepolitik	Människor skall ha bästa möjliga förutsättningar att bilda och delta i olika typer av folk rörelser och föreningar.
31 Bostadspolitik	Alla skall ges förutsättningar att leva i goda bostäder till rimliga kostnader och i en stimulerande och trygg miljö inom långsiktigt hållbara ramar. Boende- och bebyggelsemiljön skall bidra till jämlika och värdiga levnadsvillkor och särskilt främja en god uppväxt för barn och ungdomar. Vid planering, byggande och förvaltning skall en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling vara grund för verksamheten.
32 Regional samhällsorganisation	Länen skall utvecklas på ett sådant sätt att de nationella målen får genomslag samtidigt som hänsyn tas till olika regionala förhållanden och förutsättningar.
33 Regional utvecklingspolitik	Väl fungerande och hållbara lokala arbetsmarknadsregioner med en god servicenivå i alla delar av landet.
34 Miljöpolitik	Till nästa generation kunna lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta.

35 Energipolitik	Den svenska energipolitikens mål är att på kort och lång sikt trygga tillgången på el och annan energi på med omvärlden konkurrenskraftiga villkor. Energipolitiken skall skapa villkoren för en effektiv och hållbar energianvändning och en kostnadseffektiv svensk energiförsörjning med låg negativ inverkan på hälsa, miljö och klimat samt undelätta omställningen till ett ekologiskt uthålligt samhälle. Härigenom främjas en god ekonomisk och social utveckling i hela Sverige.
36 Transportpolitik	Säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet.
37 IT, tele och post	Att alla skall ha tillgång till en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar infrastruktur och därtill hörande samhällstjänster.
41 Skogspolitik	Skogen är en nationell tillgång som skall skötas så att den uthålligt ger en god avkastning samtidigt som biologisk mångfald behålls. Vid skötseln skall hänsyn tas till andra allmänna intressen.
42 Djurpolitik	Ett gott djurskydd och ett gott djurhälsotillstånd bland djur i människans tjänst och att viltstammarna förvaltas på ett sådant sätt att oacceptabla skador på människor och egendom inte uppstår.
43 Livsmedelspolitik	En ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar livsmedelsproduktion.
44 Landsbygdspolitik	En ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling av landsbygden.
45 Samepolitik	Verka för en levande samisk kultur byggd på en ekologiskt hållbar rennäring och andra samiska näringar.
38 Näringspolitik	Främja en hållbar ekonomisk tillväxt och en ökad sysselsättning genom fler och växande företag.
39 Utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande	En effektiv inre marknad och en öppen handelspolitik i EU, ett förstärkt multilateralt handelssystem inom WTO, ökad svensk export och ökade utländska direktinvesteringar i Sverige.
40 Konsumentpolitik	Konsumenternas ställning och inflytande på marknaden skall stärkas. Hushållen skall ha goda möjligheter att utnyttja sina ekonomiska och andra resurser effektivt. Konsumenternas hälsa och säkerhet skall skyddas. Sådana konsumtions- och produktionsmönster skall utvecklas som minskar påfrestningarna på miljön och bidrar till en långsiktigt hållbar utveckling. Konsumenterna skall ha tillgång till god vägledning, information och utbildning.
48 Allmänna bidrag till kommuner	Skapa goda och likvärdiga förutsättningar för kommuner och landsting att uppnå de nationella målen inom olika verksamheter.

6.5 Höjning av högsta avgiften inom maxtaxan för barnomsorg

Regeringens förslag: Statsbidrag skall lämnas till kommuner som tillämpar en viss högsta avgift (maxtaxa) inom förskoleverksamheten och skolbarnsomsorgen. För att statsbidrag skall lämnas skall avgiften per månad i förskoleverksamheten (förskola och familjedaghem) vara högst tre, två respektive en procent av hushållets avgiftsgrundande inkomst för det första, andra respektive tredje barnet i familjen. Avgiften får dock inte överstiga 1 260 kronor i månaden för det första barnet, 840 kronor i månaden för det andra barnet respektive 420 kronor i månaden för det tredje barnet i förskoleverksamheten.

För att statsbidrag skall lämnas skall avgiften per månad i skolbarnsomsorgen (fritidshem och familjedaghem) vara högst två, en respektive en procent av hushållets avgiftsgrundande inkomst för det första, andra respektive tredje barnet i familjen. Avgifterna får dock inte överstiga 840 kronor i månaden för det första barnet och 420 kronor i månaden för det andra respektive tredje barnet i skolbarnsomsorgen. Den högsta avgiften, i den för barnet aktuella verksamhetsformen, skall betalas för det yngsta barnet i familjen och den närmast lägre avgiften, i den för barnet aktuella verksamhetsformen, skall betalas för det närmast äldre barnet. Från det fjärde barnet betalas ingen avgift.

Skälen för regeringens förslag: I syfte att begränsa statens utgifter föreslås att de högsta avgifterna i maxtaxan höjs. I övrigt föreslår regeringen inte några förändringar av reglerna för maxtaxan inom förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg.

Höjningen av de högsta avgifterna innebär att avgifterna höjs för hushåll med avgiftsgrundande inkomster över 38 000 kronor i månaden. De höjda avgifterna innebär möjlighet till ökade avgiftsinkomster för kommunerna och regeringen avser därmed att sänka det statsbidrag som lämnas till kommuner som tillämpar maxtaxan med 240 miljoner kronor per år från och med 2004. De nya reglerna skall träda i kraft den 1 januari 2004.

6.6 Utgiftsområde 1–27 samt Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten

I följande avsnitt redogörs kortfattat för varje utgiftsområde och för Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten. I tabellform redovisas utfall för 2002, anvisade anslagsmedel för 2003 (inklusive förslag till tilläggsbudget i denna proposition), prognos för 2003, regeringens bedömning av utgiftsramar för 2004 samt konsekvensberäkningar för 2005 och 2006. Med statsbudget avses den av riksdagen beslutade statsbudgeten, dvs. den ursprungliga statsbudgeten enligt riksdagens beslut i december 2002 samt riksdagens beslut enligt proposition 2002/03:46 Folkomröstning om införande av euron, men exklusive förslag till tilläggsbudget i denna proposition.

Utgiftsprognoserna för 2003 avviker i vissa fall från anvisade medel i statsbudgeten. Detta beror bl.a. på förväntad förbrukning av anslags-sparande, utnyttjande av anslagskrediter och på förändrade antaganden om den ekonomiska utvecklingen.

Utgiftsområde 1 Rikets styrelse

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Prognos 2003	Beräknat 2004	2005	2006
7 333	7 689	7 921	7 874	7 843	8 243

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i föreliggande proposition

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Demokrati samt delar av politikområdena Mediepolitik och Samepolitik. I utgiftsområdet ingår även anslagen *Kungliga hov- och slottsstaten*, *Riksdagens ledamöter och partier m.m.*, *Riksdagens förvaltningskostnader*, *Riksdagens ombudsmän*, *justitieombudsmännen*, *Regeringskansliet m.m.*, *Stöd till politiska partier*, samt *Expertgruppen för EU-frågor*.

För 2003 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 7,7 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2003 ökas beräknade resurser för utgiftsområdet från 2004 till följd av ny pris- och löneomräkning med ca 66 miljoner kronor samt med 108 miljoner kronor till följd

av att medel avsatts för genomförande av val till Europaparlamentet.

Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Prognos 2003	Beräknat		
			2004	2005	2006
8 838	9 092	9 110	9 748	10 095	10 067

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i föreliggande proposition

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Effektiv statsförvaltning och Finansiella system och tillsyn.

För 2003 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 9,1 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2003 minskas beräknade resurser för utgiftsområdet från 2004 till följd av ny pris- och löneomräkning med ca 16 miljoner kronor.

Utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Prognos 2003	Beräknat		
			2004	2005	2006
8 049	8 267	8 188	8 551	8 771	8 947

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i föreliggande proposition

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Skatt, tull och exekution.

För 2003 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 8,3 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2003 ökas beräknade resurser för utgiftsområdet från 2004 till följd av ny pris- och löneomräkning med ca 84 miljoner kronor.

Utgiftsområde 4 Rättsväsendet

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Prognos 2003	Beräknat		
			2004	2005	2006
24 052	24 783	24 702	25 824	26 214	26 807

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i föreliggande proposition

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Rättsväsendet.

För 2003 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 24,6 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2003 ökas beräknade resurser för utgiftsområdet från 2004 till följd av ny pris- och löneomräkning med ca 313 miljoner kronor.

Polisens anslag för 2004 och framåt skall förstärkas för att öka antalet poliser och utveckla verksamheten samt för merkostnader för Västra Götaland i samband med EU-toppmötet i Göteborg. Regeringen återkommer om nivåerna i budgetpropositionen.

Utgiftsområde 5 Internationell samverkan

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003	Prognos 2003	Beräknat		
			2004	2005	2006
1 137	1 285	1 241	1 285	1 282	1 287

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Utrikes- och säkerhetspolitik.

För 2003 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 1,3 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2003 ökas beräknade resurser för utgiftsområdet från 2004 till följd av ny pris- och löneomräkning med ca 2,3 miljoner kronor.

Utgiftsområde 6

Försvar samt beredskap mot sårbarhet

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Prognos 2003	Beräknat		
			2004	2005	2006
44 588	44 702	44 479	44 447	45 598	46 591

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i föreliggande proposition

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Totalförsvar samt Skydd och beredskap mot olyckor och svåra påfrestningar.

För 2003 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 44,7 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2003 minskas beräknade resurser för utgiftsområdet från 2004 till följd av ny pris- och löneomräkning med ca 296 miljoner kronor.

Utgiftsområde 7

Internationellt bistånd

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Prognos 2003	Beräknat		
			2004	2005	2006
15 684	17 065	17 169	19 936	20 920	21 933

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i föreliggande proposition

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Internationellt utvecklingssamarbete samt Samarbete med Central- och Östeuropa.

För 2003 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 17,1 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2003 ökas beräknade resurser för utgiftsområdet från 2004 med 506 miljoner kronor till följd av nya antaganden om den makroekonomiska utvecklingen.

Vidare minskas beräknade resurser för utgiftsområdet med ca 117 miljoner kronor till följd av en besparing på politikområdet Samarbete med Central- och Östeuropa, se vidare avsnitt 4.3.

Utgiftsområde 8

Invandrare och flyktingar

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Prognos 2003	Beräknat		
			2004	2005	2006
6 695	7 356	7 477	7 041	7 220	7 236

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i föreliggande proposition

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Migrationspolitik, Integrationspolitik, Storstadspolitik och Minoritetspolitik.

För 2003 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 7,1 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2003 ökas beräknade resurser för utgiftsområdet från 2004 till följd av ny pris- och löneomräkning med ca 5,8 miljoner kronor.

Regeringen avser ta tillvara storstadspolitikens erfarenheter och omvandla dem till ordinarie strukturer. Statliga myndigheter skall ges tydliga mandat och riktlinjer för att storstadspolitikens tvärssektoriella mål skall uppnås. Ett antal myndigheter ges i uppdrag att vidareutveckla de samverkansöverenskommelser som finns i de lokala utvecklingsavtalen. Under 2003 avser regeringen att lämna en skrivelse till riksdagen med en redogörelse för hur arbetet med att genomföra storstadspolitiken utvecklats sedan riksdagen beslutade om propositionen Utveckling och rättvisa - en politik för storstaden på 2000-talet (prop. 1997/98:165).

Utgiftsområde 9

Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Prognos 2003	Beräknat		
			2004	2005	2006
31 040	33 931	34 468	37 286	38 481	39 903

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i föreliggande proposition

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Hälso- och sjukvårdspolitik, Folkhälsopolitik, Barnpolitik, Handikappolitik, Äldrepolitik, Socialtjänstpolitik och Forskningspolitik.

För 2003 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 33,4 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2003 ökas beräknade resurser för utgiftsområdet från 2004 med ca 2 000 miljoner kronor. Det förklaras till största

delen av ökade kostnader för högkostnads-skyddet för de äldre inom tandvården och för assistansersättning.

Slutligen ökas beräknade resurser till följd av ny pris- och löneomräkning med 19 miljoner kronor.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Prognos 2003	Beräknat 2004	2005	2006
112 889	118 541	121 046	124 964	131 633	136 755

¹ Inklusivt förslag till tilläggsbudget i föreliggande proposition

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp.

För 2003 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 119,4 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2003 ökas beräknade resurser för utgiftsområdet från 2004 till följd av ny pris- och löneomräkning med ca 69 miljoner kronor.

Vidare ökas beräknade resurser för utgiftsområdet till följd av nya antaganden om den makroekonomiska utvecklingen med 143 miljoner kronor.

Därutöver beräknas utgifterna minska inom utgiftsområdet till följd av föreslagna regeländringar med ca 5 miljarder kronor. Den sjukpenninggrundande inkomsten skall minskas med 3 procent vid beräkning av sjukpenning. Detta minskar ersättningen vid sjukskrivning med 2,4 procent vilket minskar utgifterna med ca 1 140 miljoner kronor. Övriga ersättningar som beräknas utifrån den sjukpenninggrundande inkomsten berörs inte av förslaget.

Sjukpenningen skall inte överstiga ersättningen från arbetslöshetskassan om den sjukskrivne vid sjukskrivningstillfället uppbär ersättning från arbetslöshetskassa. Detta minskar utgifterna med ca 600 miljoner kronor.

Sjuklöneperioden förlängs för samtliga arbetsgivare från 14 till 21 dagar. Detta minskar utgifterna med ca 1 600 miljoner kronor. Ett högkostnadsskydd för arbetsgivare med ett begränsat antal anställda föreslås också vilket beräknas öka utgifterna med i storleksordningen 250 miljoner kronor.

Avslutningsvis senareläggs den tidigare aviserade höjningen av taket för ersättning från sjukförsäkringen vilket innebär att utgifterna blir ca 2 000 miljoner kronor lägre.

Antalet personer med aktivitets- eller sjukersättning 2004 (tidigare benämnt förtidspension) beräknas bli ca 45 000 eller ca 10 procent fler än vad som antogs i budgetpropositionen för 2003. Den aktuella prognosen innebär att antalet personer med aktivitets- och sjukersättning beräknas öka med ca 5 procent per år 2003 och 2004. Detta innebär att en upprevidering av utgifterna inom utgiftsområde 10 med ca 4,4 miljarder kronor jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 2003.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003	Prognos 2003	Beräknat 2004	2005	2006
33 794	52 547	52 027	51 396	50 162	49 440

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Ekonomisk äldrepolitik.

För 2003 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 52,5 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2003 ökas beräknade resurser för utgiftsområdet från 2004 till följd av att fler ålderspensionärer antas bli berättigade till inkomstgrundad ålderspension. Resurserna för garantipension beräknas som en konsekvens av detta minska med ca 795 miljoner kronor.

Vidare ökas beräknade resurser för utgiftsområdet till följd av högre utgifter för bostadstillägget till pensionärer med ca 375 miljoner kronor. Orsaken till förändringen är ökade bostadskostnader, nya antaganden om den makroekonomiska utvecklingen och ett tillfälligt ökat antal berättigade individer.

Slutligen ökas beräknade resurser för utgiftsområdet med 40 miljoner kronor till följd av ett ökat antal individer och nya antaganden om den makroekonomiska utvecklingen inom äldre-försörjningsstödet.

Utgiftsområde 12

Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Prognos 2003	Beräknat 2004	2005	2006
50 197	52 419	52 446	54 131	55 864	57 131

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i föreliggande proposition

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Ekonomisk familjepolitik.

För 2003 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 52,9 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2003 ökas beräknade resurser för utgiftsområdet från 2004 till följd av stigande medelersättning, ett ökat barnafödande, ett ökat antal uttagna dagar inom föräldraförsäkringen och en särskild omräkning av barnpensionerna med sammanlagt ca 310 miljoner kronor. Beräknade resurser ökas även till följd av höjd grundnivå i föräldraförsäkringen med 100 miljoner kronor.

Vidare minskas beräknade resurser för utgiftsområdet med 865 miljoner kronor till följd av senarelagd höjning av inkomsttaket i föräldraförsäkringen från 7,5 till 10 prisbasbelopp.

Slutligen minskas beräknade resurser till följd av ökad återbetalning och en utfallskorrigerering inom underhållsstödet med ca 190 miljoner kronor samt till följd av borttagande av kontaktdagar i föräldraförsäkringen med 300 miljoner kronor.

Utgiftsområde 13

Arbetsmarknad

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Prognos 2003	Beräknat 2004	2005	2006
60 968	59 757	63 217	59 774	56 283	55 493

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i föreliggande proposition

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Arbetsmarknad.

För 2003 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 60,3 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2003 ökas beräknade resurser för utgiftsområdet från 2004 till följd av ny pris- och löneomräkning med 58 miljoner kronor.

Vidare ökas beräknade resurser för utgiftsområdet bl.a. till följd av nya antaganden om arbetslösheten med 3 373 miljoner kronor.

Därutöver minskas beräknade resurser för utgiftsområdet till följd av införandet av ett förstärkt särskilt anställningsstöd. Därigenom minskas ramen med 444 miljoner kronor eftersom kostnaderna för anställningsstödet i huvudsak belastar statsbudgetens inkomstsida.

Vidare minskas ramen med 785 miljoner kronor till följd av förslaget att stödet till skyddat arbete hos en offentlig arbetsgivare (OSA) på samma sätt som för anställningsstöd lämnas i form av en kreditering på arbetsgivarens skattekonto.

Slutligen minskas ramen som en följd av besparingar inom arbetslöshetsförsäkringens område med 1 550 miljoner kronor, se avsnitt 4.3.

Utgiftsområde 14

Arbetsliv

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Prognos 2003	Beräknat 2004	2005	2006
1 066	1 157	1 143	1 084	1 113	1 133

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i föreliggande proposition

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Arbetslivspolitik och Jämställdhetspolitik.

För 2003 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 1,1 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2003 ökas beräknade resurser för utgiftsområdet från 2004 till följd av ny pris- och löneomräkning med ca 8 miljoner kronor.

Utgiftsområde 15

Studiestöd

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003	Prognos 2003	Beräknat 2004	2005	2006
20 668	21 260	20 690	21 315	22 188	23 218

Utgiftsområdet omfattar delar av politikområdet Utbildningspolitik.

För 2003 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 21,3 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2003 minskas beräknade resurser för utgiftsområdet från 2004 till följd av nya antaganden om den makroekonomiska utvecklingen med ca 424 miljoner kronor.

Vidare minskas beräknade resurser för utgiftsområdet till följd av besparingar med 826 miljoner kronor, se avsnitt 4.3.

Resterande skillnad i förhållande till budgetpropositionen för 2003 beror på minskat volymer.

Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003	Prognos 2003	Beräknat		
			2004	2005	2006
40 871	42 387	42 052	44 096	45 895	47 173

Utgiftsområdet omfattar delar av politikområdena Utbildningspolitik och Forskningspolitik.

För 2003 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 42,4 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2003 ökas beräknade resurser för utgiftsområdet från 2004 till följd av ny pris- och löneomräkning med ca 197 miljoner kronor.

Vidare minskas beräknade resurser för utgiftsområdet till följd av besparingar med 300 miljoner kronor, se vidare avsnitt 4.3.

Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Prognos 2003	Beräknat		
			2004	2005	2006
8 095	8 378	8 279	8 628	8 938	9 132

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i föreliggande proposition

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Kulturpolitik, Ungdomspolitik och folkrörelsepolitik samt delar av politikområdena Mediepolitik, Finansiella system och tillsyn, Utbildningspolitik och Forskningspolitik.

För 2003 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 8,4 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2003 ökas beräknade resurser för utgiftsområdet från 2004 till följd av ny pris- och löneomräkning med ca 74 miljoner kronor.

Vidare minskas beräknade resurser för utgiftsområdet med 98 miljoner kronor. Detta är främst en följd av att fri entré vid vissa statliga museer senareläggs. Mot bakgrund av gjorda lokalanpassningar inleds dock reformen den 1 januari 2004 vid Moderna museet, Arkitektur-museet och Östasiatiska museet.

Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Prognos 2003	Beräknat		
			2004	2005	2006
8 736	9 338	9 515	8 891	9 254	9 564

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i föreliggande proposition

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Bostadspolitik och Regional samhällsorganisation samt delar av politikområdena Ekonomisk familjepolitik och Miljöpolitik.

För 2003 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 9,5 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2003 ökas beräknade resurser för utgiftsområdet från 2004 till följd av ny pris- och löneomräkning med ca 30 miljoner kronor och till följd av nya antaganden om den makroekonomiska utvecklingen med ca 80 miljoner kronor.

Vidare minskas beräknade resurser för utgiftsområdet med 100 miljoner kronor 2004 till följd av att Statens bostadskreditnämnd gjort en förnyad analys av risken i garantiåtagandena för verksamhetsgrenen Äldre garantier. Analysen visar att risken de närmaste åren är mindre än vad som tidigare bedömts och garantiavsättningen beräknas därför kunna minskas.

Slutligen minskas beräknade resurser med 100 miljoner kronor 2004 till följd av förslag om ökad avgiftsfinansiering av den statliga lantmäteriverksamheten.

Utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Prognos 2003	Beräknat 2004	2005	2006
3 388	3 605	3 795	3 609	3 010	3 011

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i föreliggande proposition

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Regional utvecklingspolitik och delar av politikområdet IT, tele och post.

För 2003 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 3,6 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2003 minskar beräknade resurser för utgiftsområdet med 2 miljoner kronor för att under utgiftsområde 24 finansiera ökade utgifter för att centralt stödja den regionala nivån i dess arbete med lokala utvecklingsprogram för kommersiell service.

Riksdagen har beslutat om En politik för tillväxt och livskraft i hela landet (prop. 2001/02:4, bet. 2001/02:NU4, rskr. 2001/02:118). Den nya regionala utvecklingspolitiken gäller fr.o.m. 2002. I linje med den nya politiken föreslår regeringen att utgiftsområde 19 byter namn från Regional utjämning och utveckling till Regional utveckling. Frågan om ändring av riksdagsordningen behandlas under lagförslag (avsnitt 3.1).

Med anledning av att viss verksamhet överförs från utgiftsområde 19 till utgiftsområde 22 kommer den beräknade ramen för utgiftsområdet att minska (avsnitt 6.4).

Regeringen aviserade i budgetpropositionen för 2003 att den avsåg att återkomma med förslag till justering av anslaget 33:1 *Allmänna regionalpolitiska åtgärder* för att finansiera samverkansorganens uppföljning av länens utvecklingsarbete. Regeringen kan i nuläget inte bedöma behovet av dessa justeringar. Regeringen avser att under 2003 återkomma i denna fråga.

Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Prognos 2003	Beräknat 2004	2005	2006
2 934	3 213	2 738	3 806	3 632	3 657

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i föreliggande proposition

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Miljöpolitik och del av politikområdet Forskningspolitik.

För 2003 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 3,4 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2003 ökas beräknade resurser för utgiftsområdet från 2004 till följd av ny pris- och löneomräkning med ca 17 miljoner kronor.

För 2004 minskas beräknade resurser för utgiftsområdet till följd av besparingar med ca 315 miljoner kronor. Minskningen hänför sig till besparingar på sanering och återställning av förorenade områden, stöd till klimatinvesteringar samt information om klimatfrågor.

Utgiftsområde 21 Energi

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003	Prognos 2003	Beräknat 2004	2005	2006
2 253	1 687	2 206	1 307	467	476

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Energi- politik.

För 2003 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 1,7 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2003 minskas beräknade resurser för utgiftsområdet från 2004 till följd av ny pris- och löneomräkning med ca 2 miljoner kronor.

Regeringen avser att återkomma i budgetpropositionen för 2004 beträffande den fortsatta finansieringen av energipolitiken.

Utgiftsområde 22 Kommunikationer

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Prognos 2003	Beräknat		
			2004	2005	2006
24 361	25 358	24 852	28 116	29 786	30 286

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i föreliggande proposition

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Transportpolitik och delar av politikområdet IT, tele och post.

För 2003 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 25,9 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2003 ökas beräknade resurser för utgiftsområdet från 2004 till följd av ny pris- och löneomräkning med ca 25 miljoner kronor.

Vidare görs en neddragning av de beräknade resurserna, vilket förklaras av att en besparing om 1 miljard kronor genomförs inom området infrastrukturinvesteringar, se avsnitt 4.3.

Med anledning av att viss verksamhet överförs från utgiftsområde 19 till utgiftsområde 22 kommer den beräknade ramen för utgiftsområdet att öka (avsnitt 6.4).

Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Prognos 2003	Beräknat		
			2004	2005	2006
13 922	10 287	9 648	14 167	14 352	14 302

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i föreliggande proposition

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Skogspolitik, Djurpolitik, Livsmedelspolitik, Landsbygds politik samt delar av politikområdena Forskningspolitik, Utbildningspolitik och Samepolitik.

För 2003 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 10,5 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2003 ökas beräknade resurser för utgiftsområdet från 2004 till följd av ny pris- och löneomräkning med ca 25 miljoner kronor.

Vidare minskas beräknade resurser för utgiftsområdet med 308 miljoner kronor huvudsakligen till följd av minskad återföring

av skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel med 179 miljoner kronor samt nedjustering av överbudgeterat anslag för intervention med 100 miljoner kronor.

Utgiftsområde 24 Näringsliv

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Prognos 2003	Beräknat		
			2004	2005	2006
3 453	3 435	3 430	3 362	3 517	3 552

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i föreliggande proposition

Utgiftsområdet omfattar politikområdena Näringspolitik, Utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande, Konsumentpolitik samt delar av politikområdet Forskningspolitik.

För 2003 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 3,5 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2003 minskas beräknade resurser för utgiftsområdet från 2004 till följd av ny pris- och löneomräkning med ca 13 miljoner kronor.

Vidare minskas beräknade resurser till följd av en tillfällig besparing inom exportfrämjande verksamhet med 75 miljoner kronor.

Slutligen ökas beräknade resurser för utgiftsområdet med 2 miljoner kronor till följd av ökade utgifter för att centralt stödja den regionala nivån i dess arbete med lokala utvecklingsprogram för kommersiell service.

Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003 ¹	Prognos 2003	Beräknat		
			2004	2005	2006
102 333	71 018	72 411	73 068	72 971	72 995

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i föreliggande proposition

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Allmänna bidrag till kommuner.

För 2003 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 68,5 miljarder kronor.

Den stora förändringen av anslagsnivån 2003 jämfört med utfallet 2002 förklaras i huvudsak av förändringen av kommunkontosystemet från och med den 1 januari 2003. En preliminär nedjustering gjordes 2003 av det generella

statsbidraget med ca 31,4 miljarder kronor. Regeringen avser att göra en definitiv reglering i budgetpropositionen för 2004.

Pensionsreformen samt justeringar i skattesystemet leder till ändrade skatteintäkter för kommunsektorn. Till följd av detta minskades det generella statsbidraget preliminärt med ca 5,8 miljarder kronor netto år 2003. Regeringen avser att även i denna fråga göra en slutlig reglering i budgetpropositionen för 2004.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2003 ökas beräknade resurser för utgiftsområdet 2004 med ca 2,5 miljarder kronor till följd av en högre omslutning i utjämningsystemet.

Slutligen tillförs utgiftsområdet, i enlighet med vad som tidigare aviserats i budgetpropositionen för 2003, 1 miljard kronor för en fortsatt förstärkning av hälso- och sjukvården.

Utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m.

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003	Prognos 2003	Beräknat		
			2004	2005	2006
67 340	54 450	42 094	45 560	48 323	54 642

Utgiftsområdet omfattar utgifter för räntor på statsskulden, oförutsedda utgifter samt Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning.

För 2003 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 54,5 miljarder kronor.

Anslaget 92:3 *Räntor på statsskulden* avräknas kassamässigt och påverkas i stor utsträckning av Riksgäldskontorets upplåningsteknik och läneplan för respektive år, skuldens storlek, ränte- och valutakurser och lånebehovet. Då upplåning sker löpande och i genomsnitt på långa löptider kommer dessa faktorer att påverka utgifterna under flera år. Avvikelse mellan anvisade medel och utfall på anslaget förklaras av ändrade låneplaner, en svagare kronkurs och en omvärderingspost.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2003 minskas beräknade resurser för utgiftsområdet 2004 till följd av överkurser för emission samt ett lägre ränteläge, med ca 8 900 miljoner kronor.

Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003	Prognos 2003	Beräknat		
			2004	2005	2006
20 648	23 695	20 282	23 814	25 205	25 783

Utgiftsområdet avser Sveriges avgift till Europeiska gemenskapernas budget.

För 2003 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 23,7 miljarder kronor.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2003 ökas beräknade resurser för utgiftsområdet från 2004 med ca 644 miljoner kronor, främst till följd av nya antaganden om den makroekonomiska utvecklingen samt en preliminär beräkning av kostnaderna för utvidgningen av EU med tio nya medlemsstater.

Beräkningen av resursbehovet kommer att revideras i budgetpropositionen för 2004 på grundval av kommissionens förslag till EU-budget för 2004, inklusive reviderade avgiftsbaser för nuvarande medlemsländer samt tillägg av avgiftsbaserna för de tio blivande medlemsstaterna.

Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten

Miljoner kronor

Utfall 2002	Anslag 2003	Prognos 2003	Beräknat		
			2004	2005	2006
153 645	155 953	157 063	165 822	172 014	182 334

Området omfattar ålderspension i form av tilläggspension, inkomstpension, premiepension samt administrationskostnader.

För 2003 uppgår utgiftsramen enligt statsbudgeten till ca 156 miljarder kronor.

Utgifterna för ålderspensionerna ökar årligen. Detta beror på en trendmässig ökning av den genomsnittliga tilläggspensionen, indexeringen av pensionerna och ett ökat antal individer med inkomstgrundad ålderspension.

I jämförelse med den beräknade ramen i budgetpropositionen för 2003 ökas beräknade resurser från 2004 till följd av att folkpensionerna för personer födda 1937 eller tidigare följsamhetsindexeras retroaktivt fr.o.m. 2002. Förändringen innebär att resurserna ökas med ca 870 miljoner kronor.

Vidare ökas de beräknade resurserna till följd av ökade administrationskostnader med ca 120 miljoner kronor och till följd av nya

antaganden om den makroekonomiska utvecklingen med ca 1 300 miljoner kronor.

